

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Horologium Spirituale Scholasticorum Societatis Jesu

Dirckinck, Johann

[Osnabrugi, 1696

VI. Pro Patribus Tertianis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55025](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55025)

SCHOLA AFFECTVS
SEU
INSTRUCTIO VI.

Patrum in tertia probatione
versantium.

PRÆFATIO

QUOD Redemptor noster Marci 6. dixit Apostolis: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum.* Volens, veluti P. Salmeron exponit, ut à laboribus molestis aliquantulum respirarent, & interim sibi, suisq; animi motibus moderandis, componendisque intenderent: idem cœlesti planè consilio S. Fundator noster pro Scholasticis ordinavit: ut *seorsum veniant*, & post longos docendi ac discendi labores, relictis Discipulis, Gymnasiis, studiis, ab his *pusillum requiescant*: & quemadmodum hæcenus in schola intellectus, ita nunc in schola affectus, in schola orationis & abnegationis, in scientia omnium nobilissima, utpote scientiâ Sanctorum, & scientiâ Spiritus practica, sese exercent, ac spiritum studiorum tempore, si non collapsum, saltem tepefactum, novo fervore instaurent.

PARS

PARS I.

De fine, mediis, & exercitiis
tertii anni.

CAPUT I.

De Fine tertie probationis.

I. **F**inis hujus probationis, ut in Instru-
ctione ait P. Claudius; est in plena
& absoluta sui ipsius abnegatione ita se-
cum divina gratia exercere, & cum ea-
dem ad virtutes religioso dignas incum-
bere, ut fiat homo in vita spirituali per-
fectus, idoneumq; Societatis instrumen-
tum ad animas Christo lucrificandas
evadat.

*Notandum hic, predicto fine omnem per-
fectionem & triplicem ejus viam perspicue
contineri: nam plena sui abnegatio via pur-
gativa, virtutum adeptio, illuminativa, &
vite perfectio unitiva respondet.*

II. Ad finem hunc, triplicemq; in illo
inclusam perfectionis viam, probe asse-
quendam; ante omnia studendum est ter-
tii anni tempore, ut ea bene intelligantur &
penetrentur. Licet enim hic annus à S. Pa-
tre

tre nostro vocetur schola affectûs; quia tamen voluntas nostra & affectus ejus non fertur in incognitum: ignoti enim nulla cupido; omnino necessariû est perspicere naturam, seu essentiam, & media, instrumētâq; perfectionis. Unde juvat in compendium eò spectantia redigere, ut velut in synopsi, ea cernamus, & velut ideam propositam vitâ ipsâ exprimamus.

III. Ad clariorem verò prædictorum cognitionem, plurimum luminis & adjumenti conferet lectio attentâ Authorum illorum, qui de abnegatione, virtutibus & vitiis solidiùs scripsêre: quales sunt PP. de Ponte, Alvarez, Rosignolius, Carrasa, Rodericius, Lancicius, Nierenbergius, Gaudierius & alii. Suaderémq; ut primis mensibus legeretur de extirpatione vitiorum, & aliis spectantibus ad primâ perfectionis viam, mediis mensibus de adeptione virtutû & via secunda; ultimis de cognitione & amore Dei ac reliquis tertię vię propriis; sed simul in praxin, quæ lecta sunt, redigerentur. Hæc est praxis & ordo, quem Ascetæ tradunt communiter, licet P. Gaudier à virtutibus paupertate, castitate &

obedientia inchoandum censeat. Idem tamen fatetur, plantando virtutes, malas radices evelli, & è contrà evellendo plantari.

IV. Hoc in primis observandum, ut cùm scientia hæc sit merè practica, praxis semper cognitioni jungatur: neque enim quis unquam perfectionem, virtutésque intelliget, nisi se assiduè exerceat, atque ita iplo exercitio lumen & cognitionem à Deo obtinere mereatur. Excitet quoq; in se insatiabile perfectionis desiderium, & famem sitimq; ardentem amoris divini, ex quibus modi, viæq; pandentur, non solum intelligendi perfectionem, verùm etiam adipiscendi.

CAPUT II.

*De mediis finem tertiæ probationis
assequendi.*

I. **P**. Balthasar Alvarez, ut cap. 47. vitæ legitur, Patribus suis Tertianis, duo media generalia, orationem & mortificationem optabat & inculcabat: ut scilicet per orationem conjungerentur cum Deo; per abnegationem verò vitia extirparent, quò

quò uberiùs virtutes progerminarent. P. Claudius in Instructione pro iis, qui tertium annum probationis agunt, (quæ refertur in ordinationibus Generalium c. 3. pag. 31. & quot mensibus legenda est.) varia experimenta & exercitia præscribit, ad perfectionem & finem præfixum utilissima.

II. In particulari autem hæc media recenseri queunt. 1. Sacrificium missæ. 2. Menstrua exercitia. 3. Meditatio quotidiana per sesqui horam. 4. Officium horarum. 5. Oratio vocalis. 6. Exercitium præsentia divina. 7. Usus precum jaculatoriarum seu aspirationum. 8. Examen generale. 9. Examen particulare. 10. Praxis regulæ electionis. 11. Exomologesis crebra. 12. Lectio Librorum Spiritualium. 13. Lectio SS. Patrum. 14. Lectio Instituti. 15. Alloquium Præsidis hebdomadarium. 16. Conferentiæ. 17. Opera humilitatis & pœnitentiæ. 18. Exhortationes domesticæ. 19. Exhortationes ad externos & catecheses.

III. Verè Societas armamentarium est instructissimum, ex quo Sociis ejus panopliam

pliam seu omnis generis arma desumere licet. Hæc arma sunt potentia ad hostes quoscunq; debellandos; hæc instrumenta sunt efficacissima, ad informes ac rudes quoscunq; dolandos & perficiendos, donec imaginem Christo simillimam referant. Hæc sunt fomenta, quibus Societas Filios suos nutrit & roborat, ac tanquam foecunda Mater Filios suos parturit, verè cum Apostolo dicens: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Gal. 4. 11. v. 19. q. d. Parturivi vos primò in prima & secunda probatione Tirocinii, ut è sæcularibus formarem Religiosos, & qualiacunq; saltem animarum lucrandarum instrumenta; nunc verò in tertia & ultima probatione, iterum vos parturio, ut gignam Religiosos perfectos & instrumenta proximè apta ad animas Christo lucrificandas, donec Christus formetur in vobis, & germana Christi simulacra evadatis.

CAPUT III.

De bona & mala dispositione probandorum.

I. **B**ona dispositio animi ad tertium probationis annum destinatorum est.

est. 1. Si afferant ad hanc spiritus palæstram, desiderium ingens, remissum & inveteratum quodammodo studiorum tempore spiritum denuò renovandi, excitandi & inflammandi, ut elapso anni curriculo juxta S. Patris nostri votum, exeant homines novi. 2. Si afferant magnum desiderium in schola affectus obtinendi intimam familiaritatem cum Deo, per spiritualia devotionis exercitia, quæ tanquam instrumenta cum Deo ut causa principali conjungantur, aptaque evadant, ad gloriam Dei, quam maximè promovendam, quod optat S. Pater noster p. 10. Const. §. 2. 3. Si afferant desiderium avidum in mortificationis gymnasio neglectum tot annis, vel remissum, vel fortasse nunquam satis seriò inchoatum abnegationis omnimodæ exercitium aggrediendi & addiscendi; propositaque bona in meditationibus quotidianis & exercitiis annuis toties facta, toties fracta, nunc tandem, omnibus difficultatibus perruptis constanter adimplendi.

Ad hoc desiderium suscitandum plurimum contulerit, si proposuerint sibi ex-

emplum & fervorem primorum Patrum nostrorum, qui absolutis studiis suis, dum itinere Hierosolymitano interrupto, annum integrum navigandi opportunitatem præstolari constituissent; interim in varias Italiæ partes & civitates distributi, 40. dierum ascesi & orationis, ac mortificationis excellentis exercitiis exculsi, tertiæ hujus probationis formam quandam Societati reliquere, cœlesti Magistro authore, qui totidem in solitudine dies versatus est antequam prædicandi munus auspicaretur. Si hoc Spiritu tertiam probationem Patres aggressi fuerint, optimam dispositionem contulerint: & deniq; orationi pariter & abnegationi insistendo, facile obtinerint. *4um* Quod exigebat P. Balthasar Alvarez c. 47. vitæ, ut Scholastici doctrinis & scientiis coram mundo jam magni, in tertio anno rursus infantes fiant, ut verè magni coram Domino evadant: & agant secum tanquam stulti & ignari, ut evadant perfectè sapientes in scientia spiritûs, quæ dat vitam & robur Scholasticæ; laboribus erga proximos splendorem addit, fructûsq; profert utilissimos, ad majorem

rem Dei gloriam, Ecclesiæ totius, & Societatis honorem.

II. Mala è contrà dispositio est ad tertium annum accedentium, qui cùm atatem primam & optimam in Societate, defectu solidi fundamenti in Tirocinio positi, aut si positum fuit, studiorum contentione labefactati, ac penè collapsi, laxiùs tepidiùsq; traduxerint. 1. Exercitiorũ spirituum diuturnitatem, operum humilium & experimentorum aliorum difficultatem, ac labore inhorrent. 2. Qui studendo, laborandòque quasi jam fessi ad otium aspirant, eùmque in finem tertium annum inductum sibi persuadent. 3. Quorum valetudo cum laboribus assiduis docendo, discendòque non parum attrita vel læsa sit, eam in tertii anni quiete instaurandam autument. 4. Omnium pessima dispositio est eorum, qui ob vanam, tumidamque de se conceptam doctrinæ aut virtutis opinionem, non opus sibi esse tertio anno credunt: cùm evidens sit, hujusmodi vel maximè tertiã probatione indigere.

III. Quisquis igitur his erroribus obnoxius est, eosdem corrigat, eòque spiritu

probationem hanc aggrediatur, quò à S. P. N. instituta est; quod nullo negotio præstabit, si perfectionis, ad quam initio vocatus est, dignitatem & sublimitatem penetrare studebit, & quàm procul ab ea distet: Aggrediatur proinde tertium annum, tanquam scientiæ Sanctorum, omnibus aliis scientiis præstantioris scholam, tanquam locum pascuæ & faguæ Spiritus, & quasi ad centrum obice remoto, properet, & anhelet, media strenuè adhibeat, & finem præscriptum longè nobilissimum feliciter consequetur.

CAPUT IV.

De exercitiis mensuris PP. TT. & quam in iis observanda.

EXercitia mensura inter alia experimenta primum locum obtinent; quæ si rite peragantur, maximum fructum pariunt, atq; ad felicem tertii anni, imò totius vitæ reliquæ progressum in perfectione plurimùm conducunt: in iis enim finem & media cognoscimus; impedimenta discutimus & removemus; Christi Domini vitam velut ideam inspicimus, & imitari

tari statuimus; actiones ordinarias ad hoc speculum dispicimus, examinamus, reformamus; Deo inspirante illuminamur, & charitate sanctisq; desideriiis succendimur. quare toto affectu suscipienda, exactissimèq; peragenda sunt, & tanquam basis & fundamentum hujus anni, & omnis vitæ insequentis, solidè collocanda. Quò servient sequentia.

I. Patres Tertiani in hisce exercitiis, accuratè servent, præscriptum diei ordinem. Voluit hoc unicè S. Pater noster, unde præscripsit, ut de eo, reliquisq; additionibus, fieret examen particulare; ne vel minimus defectus irreperet. Odit Dæmon ordinem, & saltem modicam orationi particulam decerpere tentat.

II. Meditationem de fine seu fundamento bene ponderent ac penetrent: verè enim universorum fundamentum est. Quemadmodum enim omnis reliqua lapidum massa fundamento innititur, & omnis lignorum, saxorumque superstructorum moles à fundamento firmitatem suam accipit: & quidquid evidentie & certitudinis habet conclusio, illud à principio

F 5

hau-

haurit, ex quo per necessariam connexionem deducitur; ita quidquid est axiomatum, legumque religiosarum, quibus in virtutum exercitio promovemur, à finis consideratione sumit efficaciam. Quare P. Lancicius senas in fine hoc ponderando horas insumendas suadet. P. Casparus Figuera in Summa Spirituali, asserit non defuisse, qui in meditatione finis 10. annis se detinuerint, magno fructu anime suæ; imò totam vitam huic meditationi impensam, optimè collocatam fore, si modò perciperetur inde fructus intentus, qui est consecutio finis, ad quem creati sumus.

III. Intimè penetrare conentur gravitatem peccatorum venialium, & eorundem effectus ac damna, ut horrorem concipiant: & ab iis tanquam à facie colubri fugiant.

IV. Profundè rimari studeant meditationem de regno Christi, & de duobus vexillis, in quibus Deus S. Ignatio totam Societatis ideam ac structuram detexit. Et ex quibus Societatis spiritum colligere & haurire licet.

V. Vivaciter & intimè perspicere current,

rent, quanta Redemptor noster amore nostri passus sit & fecerit, quàm horrenda tormenta, opprobria, contemptus subierit: ut ad generosam imitationem inflammentur.

VI. Studiosissimè perpendant multitudinem & efficaciam mediolorum sibi concessorum, tam in Ecclesia, quàm in Societate, quæq; indies suppeditantur; quibus si rite uterentur, Seraphinorum sanctitatem attingere valerent.

VII. Serio indagent præcipua profectûs sui spiritualis impedimenta, ob quæ hætenus perfectionem non sunt assecuti; eaq; omni conatu amoliri statuunt, cujusmodi sunt 1. Esse irretitum uno, alterove vitio. 2. Habere dictamina quædam prava, similia his, quæ suprâ pag. 60. pro Instructione Repetentium allata & refutata sunt. 3. Amare res extrinsecas, distractiones, conversationes, recreationes, auram & favorem hominum.

VIII. Contra humanos respectus, validissimè se obarment.

IX. Deniq; ardentissimum profectûs desiderium in se excitent; & in ipsis adhuc

huc exercitiis opus perfectionis seriò ag-
grediantur, postmodum continuandum &
amplius perficiendum. Hac ratione, auxilia
gratiæ Divinæ à benignissimo Numine
certo certius consequentur. Nam ut scri-
bit S. Chrysostomus in orat. de S. Philo-
gono: *Benignus est Deus, & quemadmo-
dum parturiens cupit eniti fœtum, ita & ille
cupit effundere misericordiam suam.*

CAPUT V.

*De ordine diei in exercitiis mensuris
servando.*

Quotidie fiunt ternæ meditationes,
& una consideratio.

Hora IV. Surgitur, observatâ additio-
ne secunda, visitatur Venerabile Sacramen-
tum, recoluntur puncta meditationis in-
stantis.

Medio V. Meditatio horaria. Eâ finitâ
examinatur successus, juxta additionem 5.
Annotatur fructus, v. g. rariora lumina &
proposita practica, considerando præcipuè
ut ad quotidianas actiones quamprimum
accommodentur. Deinde dicitur prima.

Hora VI. Legitur sacrum, post quod
di-

dicitur Tertia, vel quæ eo die præscripta sunt, leguntur.

Hora VII. Dicitur sexta, visitatur Venerabile Sacramentum, & legitur unum alterumve caput ex Thoma de Kempis, conveniens materiæ meditationum præsentis diei.

Hora VIII. Primo quadrante præparatur materia pro sequenti meditatione, quæ inchoatur secundo quadrante.

Medio X. Examinatur meditatio, ut suprâ. Visitatur Venerabile Sacramentum, & legitur Nona. Tempore consueto fit examen conscientiæ & prandium: in quo, sicut & quoties in publicum prodeundum est, habenda est specialis ratio regularum modestiæ, in capitis, oculorum, & totius corporis compositione.

Hora XI. Post mensam relaxatur animus non nihil, visitato prius Venerabili Sacramento, nulli rei seriæ attendendo, sed agendo aliquid, quo animus suaviter distrahatur, non tamen dissolvatur: cuiusmodi esset v. g. cubiculum componere, opus humile facere in culina vel refectorio, Summopere verò cavendum est, ne
tam

128 *De ordine diei in exercitiis mensuris.*
tam illo , quàm toto hoc exercitiorum
tempore , vel inter se , vel cum aliis collo-
quantur , aut per domum vagentur.

Hora XII. Lectis litanis B. V. & fa-
cto examine particulari , dicantur vesperæ
cum completorio.

Hora I. Exercitium aliquod corporale.
Visitatur Venerabile Sacramentum , reci-
tatur rosarium.

Hora II. Instituitur pia consideratio,
vel primis diebus fit præparatio ad Con-
fessionem generalem.

Hora III. Legitur liber spiritualis.

Hora IV. dicitur Matutinum cum Lau-
dibus , & præparatur materia pro sequenti
meditatione.

Hora V. Meditatio.

Hora VI. Examen meditationis ut su-
prà. Visitatur Venerabile Sacramentum,
cœnatur.

Hora VII. Relaxatur animus , sicut
post prandium.

Hora VIII. Finitis litanis de omnibus
Sanctis , lectâ meditatione , & peracto exa-
mine conscientia , religiosè incum-
bitur.

CAPUT VI.

Notanda quedam circa examina & considerationes.

I. **U**T consuetudo malè utendi utròq; examine, efficaciter tollatur, providendum solerter, ut usu ipso & praxi defectus circa normam utriusque examinis à S. P. N. præscriptam, admissi evitentur. Quod etiam procurandum apprimè est in reliquis diei actionibus, ut hoc exercitiorum tempore perfectissimè formentur. In quem finem speciales de iis considerationes instituuntur. Porrò examen particulare fiet de distributione temporis servanda, ut pro errato notetur, si quid non fuerit factum, vel non ita perfectè, ut annotationes circa examina & meditationes requirunt.

II. Considerationem, quæ præter meditationes præscribitur, & ad totius vitæ reformationem (de qua Directorii c. 10. n. 7.) & debitam perfectionem consequendam, valet plurimùm, institui de certa aliqua actione reformanda, velut sacro, vel officio divino. Item de re aliqua præ-

sen-

130 *Notanda quædam circa examina*
sentibus materiis aptiore. In reformatione
verò actionis hæc forma servari poterit.
Consideretur 1. quæ sit natura talis actio-
nis: quomodo perfectissimè obiri possit,
& verò etiam debeat ab homine Societa-
tis. 2. Attendatur, quàm procul ab ea re-
cesseris, ubi proinde notandi defectus
commissi, & omissa perfectio. 3. Quid
remedii adhiberi possit. 4. Defectus & re-
media scripto annotanda.

III. Consideratio verò Regularum
quatuor habet puncta. 1. Attentè legen-
da regula; tum remoto libro ejus sensus,
veritas quam continet, & tota perfectio est
imprimenda memoriæ, ut deinceps facile
occurrat. 2. Considerandū quomodo Chri-
stus hanc vel illam actionem eâ regulâ
commendatam exercuerit; quomodo v. g.
servaverit silentium, cum interna animi
recollezione; ita & nos servemus: ore-
mus, ut ipse oravit: comedamus, ut ipse:
sic formatur in nobis Christus, efficimur
que veri ipsius Socii & Fratres, ac Filii
Deo dilectissimi. 3. Considerandum, quis
sit usus & praxis talis regulæ, & quæ inter-
næ vel externæ actiones, juxta illam sint
diri-

dirigendæ: quomodo, si Regulæ generales sint, v. g. undecima Summarii, applicare eas oporteat nostris cogitationibus, verbis, operibus. 4. Deniq; quomodo hucusque regulam hanc servaverimus, ac deinceps servaturi simus.

CAPUT VII.

Distributio materiarum pro Exercitiis mensstruis Patrum tertiæ probationis, pro ut in Domo Geistanâ observari solent.

HEBDOMAS I.

Finis ejus est puritas animæ, tam à peccatis omnibus; quàm à pravis habitibus, inclinationibus, affectibus.

DIES I.

M*editatio I.* Consideratio Fundamenti accurata ex Libello Exercitiorum.

Meditatio II. De Fine hominis Religiosi, & præcipuè in hac tertia probatione (*Vide Trinckelium pag. 53.*)

Meditatio III. Repetitio utriusq; matutine. Consideratio de praxi meditationis

in-

instituendæ. Vide P. de Ponte, P. Meyer, Trinckelium in Prolegomenis vel Horolog. Scholast. supra pag. 52. & seqq.

Legenda 1ma Instructio pro iis, qui tertium annum agunt. 2. Proœmium Directorii & caput 2. & 3. 3. Annotationes 204. Epistola P. Claudii 10ma de usu Exercitiorum. 5. Thom. de Kempis: vel ita dividi potest, ut singulis hebdomadibus unus Liber absolvatur; vel potiùs, ut magis materie meditationum convenient, legi possunt capita, ordine hîc notato Legatur itaque hodie ante prandium L. 3. c. 9. à prandio L. 3. c. 10. 33.

DIES II.

Meditatio I. Exercitium de triplici peccato ex Libello exercitiorum II. De peccatis ex eodem III. Repetitio. Consideratio de Examine Generali. Vide Horol. Schol. pag. 142. & p. 213. Legendæ additiones ad exercitia meliùs peragenda. Et caput 11. & 39. Directorii.

NB. Deinceps servandum, ut quæ in Directorio habentur, evolvantur simul cum iis, quæ præscribuntur ex Libello Exercitiorum. Ex Thoma de Kempis L. 1. c. 6. & L. 3. c. 52.

DIES

DIES III.

Meditatio I. De morte. II. De Judici-
cio universali & particulari. III. Re-
petitio utriusque. Consideratio de Exa-
mine particulari. *Vide Horolog. Scholast.*
p. 178. Legenda ex Libell. Exercit. Exa-
men particulare. Et Epistola P. Claudii 5ta
de usu orationis & pœnitentiarum in So-
cietate. *Ex Thoma de Kempis L. 1. cap.*
23. & 24.

DIES. IV.

Meditatio I. De purgatorio II. De
Inferno. III. Applicatio sensuum.
Consideratio de Confessione, præsertim
generali. *Vide Horolog. Schol pag. 88.* Le-
genda, Examen generale ex Libello Exer-
cit. Item Regulæ priores ad motus animi
discernendos. *Ex Thoma de Kempis L. 1.*
c. 11. L. c. 5. & 6.

DIES V.

Meditatio I. De damnis peccatorum
mortalium. II. De damnis peccato-
rum venialium. III. Repetitio. Præpara-
tio ad confessionem generalem. Legenda
& ruminanda ex Libello Exercit. Decima
ad-

additio de satisfactione & pœnitentia. *Vide etiam Horolog. Scholast. pag. 192. De operibus pœnosis. 2. De usu Confessionis & communionis. Vide Horol. Schol. pag. 88. & pag. 109. Ex Thom. Kemp. L. 1. c. 13. & c. 18.*

DIES VI.

Meditatio I. Primus modus orandi ex Libell. Exercit. *Vide etiam Horolog. Sacerdotale pag. 72. Meditatio II. psalmus quinquagesimus per secundum modum orandi. Vide Horol. Sacerd. pag. 74. & 142. III. De dolore de peccatis ex amore Dei super omnia. Vide Horolog. Scholast. p. 91. Loco considerationis, continuatio præparationis ad confessionem generalem. Legendæ regulæ posteriores ad pleniorum Spirituum discretionem. Ex Thom. Kemp. L. 4. c. 7. & L. 3. c. 32.*

DIES VII.

Meditatio I. De Filio prodigo. II. Repetitio. Confessio generalis. Ex Thom. Kemp. L. 1. c. 25. & c. 21.

DIES VIII.

Meditatio I. De radicibus & fontibus im-

pro exercitiis mensuris.

135

imperfectionum. *Vide Directorium c. 10. n. 7. vel P. Gaudier introductionem ad perfectionem pag. 165. vel Trinckelium p 65. Vesperis mediâ horâ repetitio. Ex Thom. Kemp. L. I. c. 19. & 20.*

NB. *Hodie conceditur aliqua relaxatio & deambulatio in horto ; à prandio cum venia Superioris licebit egredi usq; ad horam 5. Sed domi servatur silentium totâ die. Medio sextæ repetitio meditationis matutina.*

HEBDOMAS II.

Cujus finis est, sequi Christum velut perfectissimum exemplar omnis virtutis & sanctitatis, nobis propositum ad imitandum.

DIES I.

Meditatio I. De Regno Christi. II. De incarnatione. *Vide P. Gaudier pag. 277. vel P. Trinckelium. III. Repetitio. Consideratio de modo adipiscendi virtutes. Vide Industrias P. Meyer. vel Horol. Scholasticorum Excitatorium in fine in Appendice. Legenda ex Directorio c.*

18.

18. 19. 20. Deinde quæ notata pro hac hebdomade ex Libell. Excit. Ruminandi quoq; tres modi humilitatis. *Ex Tho. Kemp. L. 2. c. 1. & c. 2.*

DIES II.

M*editatio I. De Nativitate Christi. Vide P. Gaudier in Introductione. p. 284. II. De apparitione Angelorum. Vide P. de Ponte part. 2. med. 18. P. Meyer. Evangel. Luc. 2. III. Applicatio sensuum. Consideratio de modo piè surgendi. Vide supra Horolog Scholast. pag. 32.*

Legenda 1. secundus modus orandi. 2. Quæ habentur in Libello Exercitiorum, & in Directorio à capite 22. ea diligenter hoc & sequentibus diebus legenda, tum ad vitæ propriæ emendationem, tum ad aliorum directionem. *Legi itaq; potest hodie Directorii c. 21. 22. 23. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 3. & 4.*

DIES III.

M*editatio I. De Pastoribus. II. De Circumcisione. Vide P. Gaudier. III. De tribus Regibus. Vide P. de Ponte. Consideratio de tribus votis Religiosorum in communi, v. g. de dignitate, utilitate,*

tate,

tate, jucunditate, obligatione, & premio
votorum, si accuratè serventur. *Vide Rode-
ricium. p. 3. Legenda ex Directorio c. 24. 25.
26. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 40. 41. 42.*

DIES IV.

Meditatio I. De præsentatione pueri
Jesu in templo. *Vide P. Gaudier vel
P. de Ponte. II. De fuga in Ægyptum. III.
De reditu ex Ægypto. Consideratio de
praxi paupertatis in Societate. Vide infra
Horolog. Excitatorium in Appendice, de
renovatione votorum. Legenda ex Direc-
torio c. 27. 28, 29. Ex Thom. Kemp. L. 2.
c. 9. & 10.*

DIES V.

Meditatio I. De ascensu Christi in
templum. *II. De vita Christi ab
Anno 12. ad 30. III. de duobus vexillis.
Consideratio de praxi castitatis. Vide Ho-
rolog. Excitat. l. c. Legenda ex Directorio
c. 30. 31. 32. De tribus hominum classibus.
Prior Epistola P. Claudii de renovatione,
Ex Tho. Kemp. L. 1. c. 2. & 3.*

DIES VI.

Meditatio I. De baptismo Christi. *II.
De Jejunio, III. De Tentatione.*

Vide P. Gaudier, vel P. de Ponte. Consideratio de perfectione & praxi obedientiæ. Vide Horolog. Excitatorium l. c. Legenda ex Directorio c. 33. 34. Ex Tho. Kemp. L. 3. c. 13. 19. 20.

DIES VII.

M*editatio I. De vita nostra bene instituenda, quoad salutem & perfectionem propriam, juxta exemplar vitæ Christi, quomodo nos deinceps gerere velimus 1. Erga Deum. 2. Erga Superiores. 3. Erga æquales. Vide Horolog. Excitatum. in Appendice de praxi recollectionis mensuræ. Ex Tho. Kemp. L. 3. c. 23. & 25. Deinde quies & vacatio ut supra. Medio sexta repetitio meditationis matutina.*

HEBDOMAS III.

De Christo docente & patiente.

F*inis hujus hebdomadis est, ex consideratione vitæ Apostolicæ & passionis dominicæ excitare animū ad ardua facienda & patienda, præsertim in paupertate, labore, dolore, contemptu.*

Legenda 1. notata circa hanc hebdomadam

madem. 2. caput 35. Directorii. 3. Regule ad victum temperandum. 4. De scrupulis. 5. Ut cum Ecclesia sentiamus. 6. Inchoanda lectio Regularū summarii, Communium, Sacerdotum, Concionatorum, Missionum.

DIES I.

Meditatio I. De vocatione Apostolorum. P. Gaudier pag. 354. II. De sermone Christi in monte. Idem pag. 360. III. De missis ad prædicandum Apostolis. Idem pag. 400. Consideratio de missionibus Societatis. Vide infra de virtutibus Missionariorum. Ex Thom. Kemp, L. 3. c. 1. 2. 35.

DIES II.

Meditatio I. De primo Christi miraculo in Nuptiis. Vide P. de Ponte p. 3. m. 9. II. De fugatis è templo Negotiatoribus. P. de Ponte. p. 3. m. 10. III. De Conversione Mariæ Magdalene. P. de Ponte p. 3. m. 25. Consideratio de piis Colloquiis & recreatione religiosè transigenda. Vide Hor. Schol. pag. 170. Ex Tho. Kemp, L. 2. c. 9. L. 3. c. 47.

G

DIES

DIES III.

Meditatio I. De Colloquio cum Sa-
maritana. *P. de Ponte p. 3. med. 26.*
II. De Lazari resuscitatione. *Idem. III.*
De fletu Christi super Jerusalem. *Idem.*
Consideratio de officio divino. *Vide Hor.*
Schol. p. 79. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 35.
& 36.

DIES IV.

Meditatio I. De Lotione pedum. II.
De institutione Venerabilis Sacra-
menti. III. De gestis in horto post ce-
nam *Vide P. de Ponte.* Consideratio de
visitatione Venerabilis Sacramenti. *Vide*
Hor. Schol. pag. 201. Ex Thom. Kemp. L.
4. c. 1. 2. 3. 4. 5.

DIES V.

Meditatio I. De Christi comprehen-
sione. *P. de Ponte. p. 4.* II. De ge-
stis in domo Anne & Caiphæ. III. De
gestis apud Pilatum & Herodem. Con-
sideratio de celebratione missæ. *Vid. Hor.*
Schol. p. 107. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 11.
L. 3. c. 18. 19.

DIES VI.

Meditatio I. De Christi flagellatione
& Coronatione. II. De ejus damnatione

pro exercitiis mensuris.

141

tione ad mortem, & crucis bajulatione.

III. De Crucifixione. P. de Ponte. Con-

sideratio de usu pœnitentiarum & morti-

ficationum externarum. Vide Hor. Schol. p.

192. Ex Tho. Kemp. L. 2. c. 12. L. 3. c. 41.

DIES VII. Vacationis.

Meditatio de 7. verbis Christi in cruce

prolatis. Medio *6ta* repetitio. *Ex*

Tho. Kemp. L. 3. c. 56.

HEBDOMAS IV.

Cujus finis, contemptis terrenis, quæ-
rere cœlestia, ac Deo totū inhxerere.

DIES I.

Meditatio I. De Christi resurrectione

& apparitione prima. II. De apparitione

2. & 3. III. De apparitione. 4. Consi-

deratio de religiosa corporis refectione.

Vid. Hor. Schol. p. 151. Ex Tho. Kemp. L. 3.

c. 5. 6. Legenda 1. Regulæ si quæ re-

stant. 2. Tertius modus orandi & quid-

quid residuum est ex Libro Exercitiorum

& Directorio. 3. Epistola S. P. N. De per-

fectione. 4. Epistola P. Claudii de charitate

fraterna. 5. Deniq; caput 40. Directorii.

G 2

Dies

DIES II.

Meditatio I. De apparitione s. II. De apparitione 6. & 7. III. De amore Spirituali. *V. P. Gaudier.* Consideratio de Lectione Spirituali. *Vide Hor. Schol. pag. 207. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 8. & 11.*

DIES III.

Meditatio I. II. III. De divinis beneficiis, Creationis, Conservationis, Redemptionis, Vocationis ad fidem, Religionem &c. Consideratio de cultu B. V. & S. Angeli Custodis. *Vide infra in appendice. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 22. L. 4. c. 9.*

DIES IV.

Meditatio I. De Christi Ascensione. II. De gloria Beatorum quoad corpus & animam. III. De beatæ vitæ æternitate. *P. de Ponte p. 6. med. 52. & 51.* Consideratio de oratione vocali, litanis, rosario, salutatione angelica, benedictione mentali. *Vide Horol. Scholast. variis locis. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 47. 48. 49.*

DIES V.

Meditatio I. De Apostolorum preparatione ad accipiendū Spiritum S. II. De missione Spiritūs S. III. De fer-

vore S. Petri & aliorum Apostolorum.
*P. de Ponte p. 5. med. 20. Consideratio de
 praxi presentia Dei. Vide P. de Ponte in
 duce spirit. P. Arias. P. Crombecium. Ex
 Thom. Kemp. L. 3. c. 54. & 55.*

DIES VI.

Meditatio I. De natura, causis, motivis,
 ac mediis perfectionis. *P. Gaudier c.
 3. & 4. Vide Hor. Schol. in Instructione
 praxia pag. 1. & seqq. II. De mortifi-
 catione & devotione conjungendis, tan-
 quam mediis perfectionis. P. Gaudier c.
 14. III. De accurata observatione Re-
 gularum, exacto operum exercitio. P.
 Gaudier c. 23. §. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Vide et-
 iam supra in Instruct. Novit. pag. 41. Ex
 Thom. Kemp. L. 1. c. 19. L. 3. c. 21.*

Deniq; in Sacello domestico oblatio &
 confirmatio propositorum in Exercitiis fa-
 ctorum. Psalmus quinquagesimus pro defe-
 ctibus admissis in Exercitiis. Et Te Deum
 Laudamus.

DIES VII.

Repetitio tertia meditationis præce-
 dentis diei. Recreatio tota die. Me-
 dio 6ta Repetitio propositorum. Finis.

NB. Ne verò proposita, ut fit, sensim sine sensu, oblivioni tradantur & evanescant, subinde in examine conscientia ad ea reflectendum. Item in recollectione mensura & hebdomadaria (de quibus infra in appendice) eadem discutienda, revidenda, attendendumque, quomodo observentur.

* * * * *

SCHOLÆ AFFECTUS.

PARS II.

De affectibus, qui juxta triplicem viam perfectionis, & finem tertii anni, tempore tertiae probationis, excitandi sunt.

Quemadmodum mundani homines, præter refectioes ordinarias & quotidianas, extraordinaria quandoque apparent convivia, quibus abundantius & lautius reficiantur. Et quemadmodum præter rorem singulis ferè noctibus decidentem, uberiores cœlum subinde dat pluvias, quibus terra sic immadescat, ut nec urentes venti, nec solares radii eam faciliè deinde desiccant. Ita Societas nostra Filiis suis, præter quotidianam spiritûs refectioem,

& ordinarium quasi devotionis rorem, annuam spiritûs mensâ, & diuturniores gratiæ pluvias offert, ne inter occupationes deinceps demandandas, vel esuriem animabus noxiam patiantur, vel prosperis rerum eventibus, tanquam benignioribus solis radiis exurantur, vel adversitatum ventis omnino exsiccentur. Præcipuum verò pabulum & gratiæ pluviam præbent affectus, quos secundum triplicem perfectionis viam subjungimus.

CAPIT I.

De affectibus viæ purgatiuæ.

Prima pars finis tertiæ probationis, ut innuunt Ordinationes Generalium, in plena & absoluta sui abnegatione consistit, & sequentes affectus exigit.

Affectus I. Tristitiæ seu doloris, contritionis & pœnitentiæ ob commissa peccata. *Memor esto, unde excideris, & age pœnitentiam.* Apoc. 2. *Pœnitentiam verò agere ut ait S. Gregor. hom. 34. in Evang. est, & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare.* Plangant igitur PP. TT. 1. Tantam vitæ religiosæ partem, & quidem primam atq; optimam, ad eò malè

insumptam. 2. Plangent tantam suam, post tot accepta à Deo beneficia ingratitude. 3. Plangent tantam suam, post tot meditationes, & illustrationes, exhortationes & admonitiones, exomologeses & synaxes, examina & proposita, exercitia & lumina, inspirationes & exempla vel frigidissimum inflammatura, tepiditatem. 4. Plangent tantam in secundo creationis suæ sine socordiam, tamque inordinatum rerum creatarum usum. 5. Plangent tantum crebrum à regulis & Instituto S. P. N. recessum, & perfectionis semita, exorbitatione. 6. Plangent temporis adeò pretiosi & nunquã redituri amissionem. 7. Denique plangent centies & centies fortè repetitas sensualitates, curiositates, intemperantias, jactantias, & vanitates tot annorũ decursu non emendatas. Et doleant intimè, ac detestentur, ut sic Dei voci obtemperent Joëlis 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio & fletu & planctu.*

Affectus II. Odii peccatorum & propositi emendationis. Altera enim pars penitentia ex mente S. Gregorii est, plangenda denuò non perpetrare. Existiment itaque

PP. TT. sibi à Deo per Jerem. c. i. dictum:
Constitui te, ut evellas; in hoc tertio pro-
bationis anno peccata tua: atq; ita quidem
ut 1. Nunquam deinceps Deum cum ple-
na deliberatione offendas; nam deliberatè
peccans, ut ait S. Theresia, re ipsâ dicit:
Domine quamvis id tibi displiceat, nihilo-
minus id ipsum committam, & licet te id
nolle sciam, meam tamen voluntatem tuæ
anteponam. 2. Ut ne quidem indeliberatè
unquam perpetres peccatum veniale gra-
vius, vel periculosum, à quo facilis lapsus
in peccatum lethale. 3. Ut etiam peccata
materialia devites, quæ culpæ non sunt ob-
inadvertentiam. 4. Ut etiam speciem pec-
cati venialis declines, statimq; deplores &
aboleas. 5. Ut multas, variâsq; peccato-
rum venialium species non admittas. Pau-
lus Cicortus noster Coadjutor cum fama
sanctitatis Romæ mortuus, ajebat annuam
Confessionem suam non differre ab heb-
domadaria, nisi numero peccatorum. 6.
Ut etiam contra paucas venialium species
non sæpe delinquas sed rarissimè, & quo-
dammodo impeccabilis evadas, id est, ut
agrè & difficulter labaris in ea peccata,

quæ ob humanam fragilitatem etiam à perfectis & sanctis nonnunquam committuntur. *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, & non potest peccare.* 1. Joan. 3.

Affectus III. Mortificationes heroica passionum. Constitui te, ut non tantum evellas, sed & destruas. Jerem. c. 1. Peccata radicibus evellenda sunt; passiones evelli nequeunt, sed destrui, quemadmodum herbas noxias conculcando destruímus: Apathiam enim Stoicorum obtinere, impossibile esse docet S. Hieronymus, S. Augustinus, Tertullianus & alii. Studendum itaque PP. TT. ut passiones destruant, omnium ferè peccatorum radices. Quid enim juvat rivulos emanantes exhaurire, & fontem ipsum ebullientem non obstruere? Quid juvat saniem effluentem abstergere, & de ulcere aut apostemate curando non laborare? Passiones autem, quas Græci πάθη, Cicero perturbationes dixit, ut explicat S. Joannes Damascenus & Doctor Angelicus, sunt motus sensibiles, seu sensitivi potentiæ appetitivæ, ob imaginationem boni, vel mali provenientes. In

In appetitu concupiscibili senas reperies. 1. Amorem. 2. Odium. 3. Desiderium seu concupiscentiam. 4. Fugam seu abominationem. 5. Delectationem seu gaudium. 6. Tristitiam seu dolorem. In appetitu irascibili quinas deprehendes. 1. Spem. 2. Desperationem. 3. Audaciam. 4. Timorem. 5. Iram. Omnium verò Dux & Princeps est amor proprius, sive inordinatus. Hi itaque hostes destruendi & debellandi ita ut 1. licet vehementer infestent, nunquam tamen te ad peccatum pertrahant. 2. Ita hebetentur, ut ne quidem in periculum propinquum peccati te conijciant. 3. Ut earum motus non sint vehementes, nec admodum perturbent. 4. Ut insultus earum mox generosè comprimantur. 5. Ut rarò contra rationem insurgant, & quidem non nisi lenissimè. 6. Ut iis aliàs ad malum inclinantibus nunc tantùm utaris in bonum. Exemplo S. P. N. Ignatii, qui assiduâ pugna victoriam & dominium passionum obtinuit.

Affectus IV. Abnegationis & destructionis omnimoda pravorum habituum, ex repetitis crebrò pravis actibus prognatorum;

rum; in quos, passionum motus non reprimendo, nec tentationibus resistendo lapsi sumus. De his dici potest PP. TT. *Constitui te in tertio anno, ut disperdas per acquisitionem contrariorum habituum bonorum. Verum hosce domesticos hostes & animæ proditores, uno impetu disperdere nequimus, sed paulatim atq; per partes, exemplo S. Dorothei, qui Discipulum suum Dositheum, in sæculo vix sex libtis panis in prandio uno contentum, exiguam partem detrahendo, paulatim & sensim sine sensu famis & gulæ reduxit ad octo uncias.*

Quare PP. TT. cum Davide statuunt; *Persequar inimicos meos, comprehendam illos & non convertar, donec deficient; &* 1. tam strenuè in contrariis actibus eliciendis sese exercent, ut inclinatio ad peccatum per actus pravos acquisita, indies notabiliter minuatur, & quasi lima ferrum abradatur, & major facilitas tentationibus resistendi sentiatur. 2. Eò pertingere allaborent, frequenti actuum contrariorum exercitio, ut quodammodo difficultatem & nauseam ad actus pravos sentiant

tiant & desiderium, affectumq; efficacem ad executionem boni, habitibus pravis contrarii. 3. Deniq; eò cum gratia divina eluctandum est, ut moralem quandam impossibilitatem ad omnes actus pravos sentiant, cum Joseph dicentes Gen. 39. *Quomodo possum hoc malum facere? & cum Apostolo Rom. 8. Certus sum, quia neq; mors, neq; vita, poterit me separare à charitate Christi.*

Affectus V. Resistencia generosa, & victoria tentationum. Constitui te ut dissipes tentationes. Militia est vita nostra, quod si hactenus non sat strenuè militavimus, nunc saltem in tertio anno, generosè inchoemus, ne post in missionibus, aliisque periculosis officiis turpiter succumbamus. Tentationes aliæ à naturali complexione, aliæ à pravis habitibus, aut passionibus, aliæ à Diabolo ortum ducunt. Easque, ut ait Cassianus Coll. 6. c. 11. Deus plerumq; evenire permittit ob probationem, nonnunquam ob emundationem, interdum ob merita delictorum. *P. Cornel. Vischavens Belga apud Sacchinum To. 2. Hist. Soc. L. 3. n. 58, ait Dæmonem*

nobiscum pugnare hastâ , gladio, seipso. Hastâ, cum quasi eminus externarum rerum specie objectâ sollicitat : gladio, cum per corpus nostrum nos cominus aggreditur : seipso cum phantasiâ ipsam invadit, eamq; variè movet, & hoc tertium certamen est gravissimum & maximè viros pietati deditos oppugnat. Contra omnes PP. TT. generosè dimicent 1. Ut eos nunquam in peccatum inducant. Ne nos inducas in tentationem. 2. Ut eos nec in peccati pericula conjiciant. 3. Ut nec eos vehementer perturbent & inquietent. 4. Ut non oriantur sæpe ex propria culpa, vel incuriâ, vel negligenti sensuum custodia. 5. Ut invadere solitas, facilè superent, & minùs sentiant. 6. Ut veteres tentationes ita minuantur, ut vix sentiantur, vel etiam omnino cessent.

Affectus VI. Abnegationis strenua sensuum. quam S. Pat. Nost. valde inculcat Const. c. 1. §. 4. ubi jubet portas sensuum diligentissimè custodire. Noverat S. Pater utriusq; militiæ gnarus, quanta belli tempore ex negligenti portarum custodia pericula oriantur. Hinc tanta Gubernatorum

rum vigilantia, & intrantium examen. Et
 lanè quid nobis prodest hostes, id est, pec-
 cata expulisse, si portæ relinquantur aper-
 tæ, per quas denuo intrare valeant? *A-*
scendit mors per fenestras. Jerem. c. 9. Tunc
 autem, ait S. Gregorius L. 21. Moral. c.
 2. Mors intrat per fenestras, & domum
 ingreditur, cum per sensus corporis, con-
 cupiscentia veniens, habitaculum intrat
 mentis. Omnium verò diligentissimè
 custodiendus Tactus, periculosissimus
 omnium. Deinde visus, ita ut oculi nun-
 quam defigantur in vultus alienos, præser-
 tim sequioris sexûs. *Averte faciem tuam à*
muliere compta. Eccli. 9. *Pepigi fœdus*
cum oculis meis. Job. 31. Noluit enim
 aspicere, ne prius incautè aspiceret, quod
 postmodum invitus amaret, ait S. Hiero-
 nymus. Et S. Macarius ep. ad Monast. in-
 quit. *Facies mulieris, sagitta est truculenta,*
infligit vulnus in animam. Et S. Chrysoft.
 L. 6. de Sacerd. c. 8. Animam ferit &
 commovet, non impudicæ tantùm, sed
 pudicæ quoque mulieris oculus. Hinc P.
 Lud. de Ponte, P. Realinus, Alphonsus
 Rodriquez 40. annis Janitor, nullam de
 fa-

facie noverant. Non es Adamo innocen-
tior, Samsone fortior, Lotho Castior, Da-
vide sanctior, Salomone sapientior; si igi-
tur per horum portas malè custoditas
mors intravit, quid tibi, nec innocenti, nec
forti, ne sancto eveniet?

*Affectus VII. Assidua mortificationis
lingua.* Si quis putat se religiosum esse, non
refrænans linguam suam, hujus vana est
religio, ait S. Jacobus c. 3. Omissis autem
mundanorum vitiis, adhærent nonnun-
quam Religiosis quædam contentio, ja-
stantia, secreti revelatio, mendacium, otio-
sitas, loquacitas, imprudentia, importu-
nitas irreverentia, scurrilitas, contemptus
aliorum & detractio. Verùm nihil ita ca-
vendum atq; detractio, alterius famæ &
existimationis denigratio, alienorum defe-
ctuum præterquam Superiori, relatio &
revelatio. Nihil enim magis detestabile.
Abominatio est hominum, detractor Prov.
24. S. Chrysostomus Detractores Dæmo-
nibus pares & fortè peiores esse asserit;
nullus enim Diabolus alteri detrahit. *De-
tractores Deo odibiles.* Rom. 1. S. Bernar-
dus Serm. 3. de Dedic. Proditores nomi-
nat,

nat, eorum linguam ait esse viperam & lanceam, tres uno ictu vulnerantem. D. Thomas 2.2. q. 73. docet paucos esse vel nullos, qui non sint detractionibus dicendis obnoxii. Confirmat id P. Lancicius afferens non esse ullum vitium in quod religiosi frequentius labantur, & audivisse se Romæ in exhortatione domestica P. Claudiū Aquavivam asseverantem; Consultos à se doctissimos in Societate nostra Theologos, respondisse, nulla alia in re, in Societate, facilius posse Deum peccato lethali offendi, quàm sermonibus, quibus aliorum fama patiatur. Nec ex sententia D. Thomæ & Theologorum omnium, gravitas læsionis famæ tantum ex gravitate rei, quæ dicitur, sed etiam ex personę dignitate & damnis illatis, desumitur, caveant ergò sibi PP. TT. quàm diligentissimè.

Affectus VIII. Intensissimi odii & abnegationis amoris proprii. Quod unicè à PP. TT. postulat S. P. N. abnegationem scilicet, universi amoris sensualis. §. p. Const. c. 2. Quia hic amor, ut docet D. Thomas 1. 2. q. 77. à 4. est origo omnium peccatorum. Cur enim superbus ambit honores,

res, nisi quia se inordinatè amat & æstimat. Cur quærit illicitas voluptates? Nisi quia se inordinatè amat &c. Similiter, ut docet S. Augustinus L. 14. de Civitate. Hic amor est motor omnium passionum. Amor, inquit, inhians habere, quod amatur, cupiditas est; id autem habens, lætitia est, fugiens, quod ei adversatur, tristitia est. Amor igitur cardo est, in quo tota respublica interna vertitur; & si bonus, fons omnium bonorum: si malus omnium malorum scaturigo est. Hic autem Amor proprius inftar Draconis rufi Apoc. 12. Septena numerat coronata capita, longè latèque dominantia *imum* est. Contra paupertatem, reculis quibusdam curiosis, aut non necessariis animum affigere. 2. Superfluas, & non necessarias voluptates & recreatiunculas captare. 3. Dona nature & gratiæ supra meritum magna & omni æstimatione digna reputare, in nullo sibi displicere, complacere in omnibus, atq; ex rectè factis vanam gloriam concupiscere. 4. Nimiâ curâ polire & perficere ea opera, quæ visuri sunt homines, ut conciones disputationes; magnâ verò incuriâ peragere ea, quæ

quæ videt Deus, ut meditationes, orationes, examina. 5. Desiderare alios laude & honore transcendere, loca & officia honoratiora appetere, viliora detrectare. 6. Contemptum & vilipensionem immodicè reformidare, & si hæc accidant tristitiâ nimiam obrui. 7. Ex metu displicendi aliis & respectu humano, quæ Deo placent, omittere. Hæc septena capita PP. TT. strenuè gladio spiritus amputent.

Affectus IX. Abnegationis proprii iudicii. Hinc requirit S. P. N. à PP. TT. 5. p. Const. c. 2. ubi ait eos exercendos esse in abnegatione proprii iudicii. S. Hieronymus ad Rust. ep. 4. Credas salutare, quidquid præpositus præceperit, nec de majorum sententia iudices. S. Gregorius L. 2. c. 4. in Reg. 1. Nescit iudicare qui perfectè didicerit obedire. *Ut jumentum factus sum apud te* psal. 72. Stultum te secundum Apostoli sententiam facias in hoc mundo, ut sis sapiens, nihil discernens, nihil de iudicans, sed cum omni simplicitate, ac fide obedientiam semper exhibens, ait Cassianus L. 4. Inst. c. 4. Nunquam igitur PP. TT. suo iudicio firmiter insistant, sed il-

illud Superioris iudicio subiciant, & velut in rebus fidei, intellectum captivent, inviolabiliter statuentes, ea sibi convenientissima, optima ac debita, quæ Superiores, quoad gradum, locum, officium & omnia alia ordinabunt. Nec mutationē unquam per se vel alios procurent, sed totos se Providentiæ divinæ & Superiorum Ordinationi committant, & sibi à Superiore dictum putent, quod dictum S. Josepho, ab Angelo Dei locum tenente. *Esto ibi, usq; dum dicam tibi.*

Affectus X. Omnimoda renunciationis propriae voluntatis. Hanc S. P. N. jam in Novitiatu à Scholasticis nostris acquisitam supponebat. Ideoq; cum P. Hieronymus Natalis Visitator in Hispaniam missus Anno 1553. à variis rogatus, Scholasticis præter ordinariam orationis horam, aliam semihoram adjecisset, molestissimè id culit S. Ignatius, acriterque reprehendit Natalem præsentem P. Consalvo, à quo hoc annotatum in Diario, asserens homini verè mortificato sufficere unum quadrantem orationis; eò quòd mortificatio propriae voluntatis plus uno quadrante conferat utili-

utilitatis, quàm immortificato duæ horæ
orationis: Eapropter hanc adeo PP. TT.
inculcavit 5. p. Const. c. 2. siquidem eam
in Tirocinio non perfectè acquisierint,
nunc saltem in ultima probatione obtine-
re laborent. Nihil appetendo, nihil refugi-
endo, sed plenam resignationem & indif-
ferentiam, in omnibus, locis, occupatio-
nibus, gradibus, personis, præferendo.
P. Balchazaris Alvarez consilium sequen-
tes, qui c. 5. vitæ, sub obedientia consti-
tutum volebat cogitare, quid esset cras de
se futurum: responsio enim in promptu
est: faciam quod jubebor, erit quod vo-
luerit Deus, & hoc totū meum lucrum est,
ut Deo satisfaciam. Quod docuit idem
ipse quoq; præstitit: nam à Rectoratu Sal-
manticensi missus Villigartiam, ad oppidū
parvum, libentissimè eò se contulit, optans
illic, si Deo placeret, vitam finire. Nemo
enim, inquiebat, potest alium vel altio-
rem locum prætere, quàm in quo ab ipso
Deo collocatur.

*Affectus XI. Abnegationis & extinctio-
nis universi amoris & spiritûs nationalis.*

Hanc abnegationem vehementer inculca-
vit

vit S. P. N. in constitutionibus. Hic enim Spiritus sub specie pietatis in patriam & populares, malignatur, & veræ charitati prorsus repugnat, utpote Spiritus non unionis, sed divisionis; Spiritus mundi, non Christi, Spiritus Dæmonis, non Societatis. In hoc enim cognoscent omnes, quod Discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. Joan. 13. Discipuli Philosophorum veterum cognoscuntur ex sententiis, Discipuli Phariseorum ex operibus in speciem bonis & hypocriticis, Discipuli S. Joannis ex asperitatibus & jejniis; at Discipuli Christi ex sincera charitate. Non discernuntur Filii Dei à Filiis Diaboli, nisi solâ charitate, ait S. Augustinus in Joannem.

Quid est Societas, nisi Exercitus sub crucis Labaro, Christo militans, contra Mundum, Carnem, Dæmonem? Tolle unionem, tolle charitatem, quid nisi confusa turma & turba erit? quas animas lucrabitur? quas victorias reportabit? Sit ergò Societas velut Exercitus Machabæorum. 1. Reg. 11. Qui licet constaret trecentis millibus, tamen egressus est, quasi

vir unus. Sic erit, ut castrorum acies bene ordinata, omnibus hostibus visibilibus & invisibilibus terribilis. Et sanè quid refert in prælio contra Turcas, num miles Germanus sit, an Hispanus, modò strenuè dimicet? Quid interest, in acie contra Dæmones, cujus miles sit patriæ, modò generosè pugnet? Est Societas nostra Domus bene fundata; tolle charitatis calcem, & in acervum resolvetur. Est Societas navis arctè compacta, in cœlum tendens onusta spoliis animarum; tolle clavos, & naufragium patietur.

Est Societas Horologium toto orbe clarè resonans, tolle rotarum juncturas, & nullus erit usus. Maxima primævæ Societatis gloria fuit unitas, habita pro miraculo inter nationes adeò diversas. S. Ignatius erat Cantaber; S. Xaverius Navarrus; P. Faber Allobrox; P. Codurius, Gallus; P. Rodericus, Lusitanus &c. & tamen quanta inter eos unio charitatis, licet Gallia & Hispania Reges bello internecino flagrarent? Quanta tunc concordia & unio animorum, quando cuique, sine reflexione ad patriam, nemine reclamante, pro

pro usu, pro necessitate locus & munus assignabatur? Quando jubente S. Ignatio, cunctis probantibus Rector primus Collegio Romano Gallus imponebatur, Hispanus Parisiensi, Perusino Belga, Patavino Gallus? Erat, enimverò (scribit P. Ribadeneira de Collegio Panormitano in Soliloquiis suis) res propria tuæ manûs, & imago quædam primitivæ Ecclesiæ, videre Flandros, Italos, Hispanos & Gallos, tempore tantorum bellorum inter Hispaniam & Galliam, vivere nihilominus inter se, cum tanto amore ac si non haberemus nisi unum cor. Et verè erat nobis una anima in Christo. Discant hoc PP. TT. in schola affectûs & charitatis ut juxta Reg. 42. Summarii, unio & conformitas diligentissimè curetur. Et juxta Reg. 43. sit universalis amor. Omnes Fratres sumus in Christo, omnes Christi membra, æternùm cum eo, ut speramus, regnaturi in cœlis; nullus proinde sinistrè de alio loquatur, nullus aversionem foveat, sed omnem cogitationem charitati contrariam, velut pestem fugiat, vel ut cogitationem impuram aut blasphemam, quamprimum repellat atque eliminet.

✠ (163) ✠
CAPUT II.

De affectibus viae illuminativæ.

Altera pars finis tertię probationis est, studium virtutum, secundę & tertię Exercitiorum hebdomadi, seu vię illuminativę respondens: ita enim loquuntur Ordinationes Generalium n. 2. Finis est, cum Divina gratia ad virtutes Religioso dignas incumbere. Constitui te, non tantum, ut evellas & destruas; sed & ut adifices & plantes, in animo tuo præstantissimos virtutum flores: præcipuè verò sequentes.

Affectus I. Amor, desiderium, & studiū virtutum verarum, solidarū & perfectarū.
In quas S.P.N. nos vult incumbere p. 10. Const. §. 2. Conari oportet, ut simus, quod de Simone Sacerdote dicit Ecclesiast. c. 5. *Vas auri, solidū, omni lapide pretioso exornatum.* I. Simus vas aureū, non orichalcinū, non exterius deauratum, sed verè aureum, virtutibus veris, non fictis conspicuum. Quæ non sint tantum externæ, hypocriticæ, simulatæ, speculativæ; sed internæ, sinceræ, practicæ. Separandum ergò pretiosum

H sum

sum à vili. 2. *Simus vas auri solidum.* Ut instructi simus virtutibus bene fundatis, & constantibus. Homo Sanctus, inquit Ecclesiasticus c. 27. Permanet in sapientia ut sol, stultus ut luna mutatur. Sintque inviolabiles, qui non flectantur, non imbibant mundanorum mores, non cedant. Non sit similis ceræ molli, ait Cassianus, quæ facilè quavis figurâ signatur: sed sit velut signatorium adamantinum, quod omnia signat & transformat. Tales requirebat S. P. N. in epistola 1553. ad quemdam è nostris data: Meminerit *R^{va} Deum* requirere à nobis virtutes solidas, qualis est patientia, humilitas, obedientia, prompta Deo serviendi voluntas. Solidæ sunt, ait Suarez, quæ in vera humilitate, & contemptu rerum omnium temporalium, puròque Dei amore fundantur. L. 8. c. 9. *3. Simus vas omni lapide pretioso exornatum:* possideantque virtutes perfectas. 1. In extensione, ut ad plurima objecta ardua se extendant. 2. In intensione, ut intensi actus eliciantur, qui quævis obstacula per-rumpant. 3. In conjunctione, ut omnium virtutum gemmæ in corona fulgeant illustriùs.

*Affectus II. Desiderium & exercitium vi-
va fidei:* Fides ex mente Doctoris melliflui
triplex est, mortua, ficta, viva. 1. Fides sine
operibus mortua est. Jacobi. 2. Quia cha-
ritate destituta est. Lampas sine oleo,
bombarda sine globo, navis sine velo, cor-
pus sine anima. 2. Fides ficta est, quam
ut declarat S. Bernardus Serm. 2. in Cant.
tanquam vas fictile, fragilis est, & minimè
durans, & in tempore tentationis rece-
dens. 3. Fides viva & optima, ut docet D.
Thomas 2. 2. q. 5. a. 4. habet ex parte in-
tellectus magnam certitudinem & firmi-
tatem; ex parte verò voluntatis magnam
promptitudinem seu devotionem, vel
confidentiam. Atque hæc viva fides fun-
damentum est totius vitæ spiritualis. Est
lucerna lucens in caliginoso loco, est stella
splendida & coruscans, quæ ex mente
Henrici Harphii L. 1. p. 2. c. 87. Theo-
logiæ mysticæ, quinos in anima producit
effectus 1. Velut fax accensa illuminat &
dirigit; credenda, amplectenda, fugienda
demonstrat. 2. Excitat, vegetat, vivificat.
Justus ex fide vivit Rom. 1. 3. Purificat.
Fide purificans corda eorum Act. 15. 4.

Nobilitat & Dei Filios constituit. Dedit eis potestatem Filios Dei fieri, his qui credunt. Joan. 1. 5. Roborat, confortat & quodammodo invincibilem reddit. Unde suadet Apostolus: In omnibus sumentes scutum fidei, quæ omnia ardua vincit. Hanc igitur fidem PP. TT. in schola affectus acquirere studeant, quæ in anima velut sol in cælo tenebras imperfectionum depellet, motum, vitam, decorem, calorem & delectationem tribuet; ut coram Deo in justitia & sanctitate ambulent, sancta sanctè tractent, omnia adversa tanquam telas araneorum dissipent, & omnium virtutum actiones cum gaudio exercent.

Affectus III. Amor, desiderium, affectus crucis & adversitatis. Hæc est brevissima & altissima lectio in scholâ affectus addiscenda, pati & contemni: quod pro symbolo in hac palæstra tertix probationis assumendum est. Hæc enim sunt Christi insignia, quæ Dux noster nos vult totis viribus concupiscere c. 4. Exam. 9. 44. Hæc est nota germanorum Discipulorum Christi: *Qui enim non bajulat crucem suam, non potest meus esse discipulus* Luca 14. Hæc

Hæc est arrha prædestinationis æternæ. Quos præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui. Rom. 8. Hæc est tessera genuinorum Dei Filiorum. Si flagellat, ait S. Chrysoftomus hom. 29. in Ep. Hebr. *Omnem Filium, quem recipit; qui non flagellatur, sine dubio non est in numero Filiorum.* Hæc deniq; est via ad perfectionem & sanctitatem tutissima: Rogatus S. P. N. teste Ribadeneira L. 5. c. 10. quænam compendiosissima ad perfectionem esset via: Respondit, si multa ac magna aduersa, pro Christi amore patiâre: pete hanc gratiam à Deo; nam cui Dominus hoc tribuit, multum tribuit, hoc enim uno beneficio multa ac magna beneficia continentur. Hic jam fides viva oculos aperiat, ut videat thesauros in cruce latentes, & pretium ejus æstimare nôrit, cum S. Paulo, S. Andrea, S. Laurentio, S. Stephano S. Ignatio M. S. Theresia, Pazzia, aliisque SS. innumeris. Et in hos, & vel maximè in authorem fidei Jesum aspiciat, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. Et Christo in carne passo, eadem cogitatione armetur. Ideo ad Societatem

venimus, ajebat P. Balthasar Alvarez, ut discamus artem faciendi crucifixos.

Affectus IV. Amor, affectus & desiderium contemptus. Hæc est altera pars Christi insignium, quæ S.P.N. vult nos ardentè concupiscere & quærere: ex motivis prædictis: eò quod exoptant assimilari & imitari aliquo modo Dominum nostrum Jesum Christum, ejusque vestibus & insignibus indui, tanquam famuli, amici, filii. B. Joannes à Cruce vir raræ sanctimonie & cum S. Theresia familie Carmelitane reformator, preces fundens ante Crucifixi effigiem, ex eo audivit: Joannes quid petis pro laboribus? Cui ille respondit: Domine pati & contemni pro te. Affectus hujus basis est, sui cognitio, ac propria vilitatis, ignorantie, ac malitie intima penetratio. P. Balthasar Alvarez P. Ludovico de Ponte sub finem tertii anni rationem conscientie reddenti, dixit: Hoc est habere virtutem infantilem, & nondum adultam, oportet eam roborare. Quæ verba Ludovici cor ita pupugerunt, ut ex eo tempore huic contemptus desiderio insistere statuerit, animatus quoq; exemplo

P.

P. Christophori Gonzalvi in tertia probatione Collegæ: qui in scientia & Philosophia, tacendo & perperam respondendo, contemptū & ignorantis nomen quærens, excellentis orationis & familiaritatis cum Deo donū obtinuerat. c. 47. vitæ P. Balth. Hunc affectum PP. TT. oratione & mortificatione assiduâ obtinere allaborent, à Duce suo contemptu & opprobriis saturato, & à minimis incipiant, ac primum Alphabeti Spiritualis gramma addiscere studeant: Ama nesciri & pro nihilo reputari. Quod si nondū didicerint, omnem suam perfectionem infantilem, non adultam æstiment, basi solidâ carentem, nam teste S. Cypriano: Fundamentum Sanctitatis semper fuit humilitas. Et ut Cassianus: Tantum quisq; habet virtutis, quantum humilitatis. Similes affectus paupertatis, obedientiæ, resignationis, aliarumq; virtutum solidarum in hac affectûs scholâ imbibendi sunt, ut paulatim fiat discipulus, sicut est magister ejus.

CAPUT III.

Affectus via unitiva.

Tertia pars finis assignata & præfixa
PP.

PP. TT. in Ordinationibus Generalium est, ut fiat homo in vita spiritali perfectus. Ea verò perfectio, integraliter quidem in collectione virtutum, sed essentialiter in charitate Dei & proximi consistit: quæ est vinculum perfectionis. Quam ut assequantur, S. P. N. p. 5. Const. c. 1. §. 2. commendat, ut Patres in hac tertia probatione insistant iis, quæ ad majorem cognitionem & amorem Dei conferunt. Ut scilicet tot annis speculativis intenti, nunc non solum illustretur intellectus, verum etiam inflammetur affectus, & practicè amor Dei exerceatur: nemo enim veram Dei cognitionem assequetur, nisi cognitionem cum praxi jungat: & in affectibus sequentibus assidue, fervidèq; se exercent.

Affectus I. Intimum desiderium, studiumq; indefessum magis, magisq; cognoscendi Deum & Dominum nostrum Iesum Christum. Hæc cognitio illustris Divinitatis & Christi est origo amoris, fons omnium boni & virtutis. radix perfectionis & immortalitatis. Nosse enim Te, consummata justitia est, & scire justitiam & virtutem tuam, radix immortalitatis. Sap. 15.
Quia

Quia ex hac cognitione sublimi & eximia, velut ex luce calor, ex vita motus, ex visione pulchri, amor nascitur, & mundi, contemptus, omnis justitia & perfectio consummata exoritur. Quemadmodum è contra ex ignorantia Dei, omnis corruptio, impietas & tepiditas profluit. Ignoti nulla cupido. Et nihil volitum, nihil amatum, quin præcognitum. Hinc tanta subito Apostolorum perfectio, quia festo Pentecostes mirè illuminati sunt circa Divinitatem & Humanitatem Christi. Et B. Virgo initio conceptionis, & S. Patriarcha noster Manresæ. Quid verò nos in imperfectionibus detinet, tot annis, nisi cognitionis hujus illustrioris defectus? Ob hoc enim, ait S. Augustinus, in soliloq; c. 1. Non te diligit anima mea, Domine, si te non diligit, quia te non cognoscit. Hęc autem cognitio fit primò per fidem vivam, deinde modo excellentiori per donum Sapientię, quod ex illustratione divina provenit, & oratione & vitę puritate assidue procurandum est, tamen ordinariè quoq; studio nostro & meditatione opus est, quæ non merè speculativa, sed activa,

efficax & practica sit, tendens ad amorem, eumq; efficiens.

Itaq; pro hac illustratione, sapientiae dono, & scientia Sanctorum PP. TT. haec media servient. 1. Orationes & suspiria crebra & ardentia: Noverim me, noverim te! 2. Meditentur attentè & profundè attributa & magnalia Dei, quae praclare exponit P. de Ponte in med. p. 6. 3. Legant Libros de his tractantes & praxi servientes, quales sunt S. Dionysius de divinis nominibus. Lessius prolixè in tractatu de attributis divinis, succinctè in libello praclarissimo de 50. nominibus Dei. P. Jacobus Alvarez & alii. 4. Crebrò colloctione verè spirituali se excitent. 5. Puram, mundamq; contentur habere mentem, quae velut nitidum speculum excipiendis radiis caelestibus apta est. *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.*

Affectus II. Desiderium & exercitium memoriae assiduae Dei, & divinae praesentiae.
Deus te semper in memoria gerit, ab aeterno de te cogitavit, & nunquam tui memoriam deponit: Tu semper in illo es, tanquam avis in aëre, tanquam piscis in aqua,
imò

imò tanquam spongia in vasto mari, intra te & extra te Deus, Deus semper in te tanquam in templo suo habitat : in corde tuo velut in throno residet, semper tui curam gerens, te conservans, custodiens, illuminans, veluti caput in membra influens, spiritualibus solatiis te paternè amplexans, omnibusque vitæ momentis innumeris te beneficiis cumulans. Et tu de illo rarò aut vix cogites ? Præclare S. Augustinus in soliloq. sicut nulla hora vel punctum est in omni vita mea, quo beneficio tuo nõ utar, sic nullum debet esse momentum, quo te non habeam in memoria mea, & te non diligam in omni fortitudine mea. Hæc vis amoris est, ut amans de amato semper cogitet. Et anima ibi plus sit, ubi amat, quàm ubi animat : hinc amicus amicum, sponsa sponsum, Mater filium identidem mente revolvit. Hæc memoria vitia reprimat, imperfectiones arcet, orationem perficit, virtutes excitat, amorem accendit : & tanquam sinceræ dilectionis tessera cor & cogitationes amantis in amatum transfert & absorbet. Et hunc affectum PP. TT. imbibant assiduo exercitio : memoria

ju-

juvat amorem, & amor memoriam, & velut pondus ad amatum, velut centrum inclinatur. Illò feror quocúque feror. Hoc ergo sit exercitium: alias *Omne tempus, in quo de Deo non cogitas, hoc te computes perdidisse*, ait S. Bernardus medit. c. 6.

Affectus III. Amor Dei affectivus. Pone me ut signaculum super cor tuum. Cant. 8. & me affectui tuo imprime: præclare Guilielmus Parisiensis, id exponit: Imprimere mihi quasi signaculo, per amorem mihi fortiter adhærendo, ut à me quasi signaculo formam accipias, ut mea subtili expressione similitudinem trahas; quanta fuerit expressio amoris, tanta & erit expressio similitudinis: quantò mihi firmiter per amorem inhæseris, tanto mihi similior eris: quanto te mihi impresseris fortius, tantò ego Christus formabor in te expressius, & tanto tu in me reformaberis, transformaberisque insignius. Ita ille: Sit ergo cor alieno amori clausum, Sponsi unius dilectione signatum: ut quemadmodum ille semper de commodis tuis cogitat, omne bonum tibi desiderat amat, favet, gaudet, sic tu vicissim omne bonum laudem, gloriam,

riam, honorem, cultum eidem velis. Amor enim est unio amantis cum amato, ait S. Dionysius, unio voluntatis, unio affectus. Vel, ut inquit Lessius, amor est occupatio amantis cum amato. Ut quantum possibile est, mens & cor à creatis abstrahatur & circa dilectum occupetur. Assuescant huic affectui PP. TT. occupando se frequentissimè cum Deo per aspirationes & preces jaculatorias: Jam cum S. Augustino suspirando: Amo te Deus meus, & magis atq; magis amare te desidero. Vel: serò te amavi pulchritudo tam antiqua! pulchritudo tam nova serò te amavi! Jam cum D. Bernardo: desidero te millies, mi Jesu quando venies? Jam cum Davide: Lauda anima mea Dominum &c. Jam cum S. Ignatio petendo: Amorem tui solum cum gratia tua mihi dona, & dives sum satis. Vel deniq; gaudendo, complacendo, optando, admirando, intentionem renovando, uniendo &c. Hoc enim est beatitudinem inchoare in valle lacrymarum, & ritu Angelorum vivere.

*Affectus IV Desiderium lingua ignea,
seu loquela amorosa cum Deo & cum pro-*
ximo.

ximo. Amor claudinescit, si in corde sit, mox se prodit: Ex abundantia cordis os loquitur. Matth. 12. Hoc quisque ructat quod bibit. Vis scire num Deum diligas? loquere, & videbis. Loquere, & mox num sit vox Esau, an vox Jacob, patebit. Sonus campanę materiam, qua constat, manifestat. Horologii index internam constitutionem prodit. Sic lingua cor patefacit. De amatis dulce loqui. Navita de ventis, studiosus de literis, mercator de mercimoniis, mechanicus de artificiis, repente & sine tædio sermocinatur. Pari ratione, si cor cœlo sit immersum, & Dei amore fauciatum, lingua non nisi cœlum, & dilectum loquitur. De hoc cogitare audire, sermocinari voluptas maxima.

Et hic ardor divinus PP. TT. suscitandus in schola affectuum. Si loquendum cum Deo in oratione, lingua ardeat in psalmis, hymnis, precibus, meditationibus affectibus, colloquiis. Si loquendum cum proximo privatim, lingua ardeat amore divino, & loquatur de regno Dei, de regno gratiæ, gloriæ, amoris, perfectionis. Si loquendum in concione cum populo

lin-

lingua sit ardens non in sublimibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritûs & virtutis. Verum unde hic linguæ ignis & ardor suscitabitur? Ardeat cor, & mox lingua quoq; ignea erit. At unde cordis ardor? In meditatione exardescet ignis. Itaq; in meditatione, in oratione, lectione, colloquio spirituali, in sacrificio, examine suspiriis anagogicis, ignis ille succenditur: ut vox velut facula ardeat. Sic fiet quod optabat P. Balthasar Alvarez, ut ii, quibuscum loquimur, discedant à nobis percutientes pectora & dicentes: verè Filii Dei sunt isti, habentes spiritum cœlestem.

Affectus V. Amor effectivus, seu actuosus. De quo Sponsus ad sponsam: *Pone me ut signaculum super brachium tuum,* Cant 8. Non sistendum in affectibus, non in verbis, ad opus procedendum est. *Lucerna ardentes in manibus vestris.* Lucæ 12. & S. Gregorius ait: *Probatio dilectionis exhibitio est operis.* Tunc verè diligis (ait S. Bernardus de modo bene viv.) *Si pro amore eius, bona, quæ potes, operaris & si verè Deum diligis, nullâ horâ otiosus eris; sed in omnibus magnis & parvis, facilibus*

& arduis, promptè, hilariter constanter pro
 nominis eius gloria labores aggredi deside-
 rabis. Amans ergo 1. Applicat manum
 operi, mandata ejus servando: Si quis dili-
 git me sermonem meum servabit. Joan. 14.
 Imò & consilia, in quibus resplendet vo-
 luntas Dei perfectà & beneplacens. 2. A-
 mans applicat manum operi, omnia opera
 etiam minima perfectè obeundo secundū
 illud Eccli. 23. In omnibus operibus tuis
 præcellens esto. 3. Amans applicat manum
 operi, ut agat & patiat magna pro Dile-
 cto. S. Gregor. hom. 50. in Evang. Nun-
 quam, ait, est amor Dei otiosus, operatur
 magna si est: Si verò operari renuit, amor
 non est. Et S. Thomas opusc. 61. Amor
 operatur magna & reputat parva, operatur
 multa, & reputat pauca, operatur diu & re-
 putat breve. Idque exemplo sponsi, tanta
 amore sponsæ facientis & patientis, quin
 & morientis. Contentur itaq; PP. TT. dili-
 gere, non tantūm corde, ore & lingua, sed
 opere & veritate, manum applicando ope-
 ribus charitatis, præcepta, consilia & re-
 gulas exactè servando, opera quotidiana
 accuratè obeundo, magna & multa pro
 Dei

Dei honore & amore faciendo & patiendo : hac ratione sponsus ut signaculum obsignabit brachium eorum ; & ipsi in eum per amoris similitudinem transformabuntur.

Affectus VI. Desiderium & amor omnimoda perfectionis. Qui tanquam finis PP. TT. proponitur, scilicet, *ut fiat homo perfectus.* In quo tamen dantur gradus : nam

I. Perfectus erit, quisquis præcedentia consecutus fuerit, nimirum ut 1. Peccata, vitia, passiones, habitus pravos debellaverit. 2. Virtutes prædictas obtinaerit. 3. Cogitatione & amore Dei eximio flagrârit.

II. Perfectus erit, quisquis in se deprehenderit, quæ sequuntur. 1. Rarissimus in peccata venialia lapsus 2. Horror peccatorum maximus. 3. Minimas imperfectiones vitandi magnus conatus. 4. Fervor in ordinariis actionibus diligentissimè peragendis perpetuus. 5. Exacta patientia in adversitatibus, carens etiam primis motibus. 6. Assidua & ingens fames, sitis studium proficiendi in virtutibus. 7. Oratio carens distractionibus. 8. Pax animi & tranquillitas in tribulationibus. 9. Paratissima

suma animi dispositio ad arbitrium Dei & Superiorum, sine exceptionibus. 10. Sensibilis dolor in gravibus Dei offensis. 11. Ardens amor Numinis 12. Zelus animarum infatigabilis.

III. Perfectus erit quisquis habuerit, ex mente D. Thomæ. 1. 2. q. 61. a. 5. virtutes purgatorias, ut vocat, transeuntium & in divinam similitudinem tendentium; ita scilicet 1. Ut Prudentia omnia mundana, divinorum contemplatione despiciat, omnemq; animæ cogitationem in divina sola dirigat. 2. Temperantia vero relinquat, in quantum natura patitur, quæ corporis usus requirit. 3. Fortitudinis est efficere, ut anima non terreatur propter excessum à corpore & accessum ad superna. 4. Justitiæ verò est, ut tota anima consentiat ad hujusmodi propositi viam.

IV. Perfectior, erit; quisquis ex sententia D. Thomæ l. c. possederit virtutes jam assequentium Divinam similitudinem, quæ vocantur virtutes jam purgati animi. Ita scilicet ut 1. Prudentia sola divina intueatur. 2. Temperantia terrenas cupiditates nesciat. 3. Fortitudo passiones igno-

ignoret. 4. *Justitia* cum divina mente perpetuo foedere societur, eam scilicet imitando. Quas quidem virtutes dicimus esse Beatorum, vel aliquorum in hac vita perfectissimorum. Ita Doctor Angelicus.

V. Perfectissimus & Sanctus erit, his ornatus conditionibus & perfectiouvibus. *Ima* est vitæ puritas, ita ut non tantùm à peccatis mortalibus liber sit verùm etiam à venialibus deliberatis, & indeliberatis multis, gravibus, & periculosis. Ut enim scribit S. Dionysius Areop. de Div. nom. c. 12. Sanctitas est ab omni scelere libera, & omnino perfecta, & omni ex parte immaculata puritas. 2. Ad perfectam & eximiã sanctitatem requiritur, ut quis habeat virtutes infusas & acquisitas, omnes statui suo convenientes in valde excelso gradu. Ita S. Chrysostomus hom. 17. in ep. Hebr. ait: Sanctum non solùm mundatio peccatorum facit, sed quædam eminentia & excellentia magna virtutum, præsentia Spiritus S. & bonorũ operum opulencia. Hæc verò virtutum excellentia qualis esse debeat, ex vitis Sanctorum Francisci, Domini, Ignatii, Xaverii, Theresiæ, &c. colligitur.

gitur. 3. Conditio ad sanctitatem necessaria est præsentia Spiritus Sancti, inhabitantis, vivificantis & præservantis animam, cum etiam Sancti, ut David, graviter cadant. 4. Conditio ad sanctitatem necessaria, ut virtutes eximie non sint otiosæ, sed perpetuò fructus bonorum operum excellentium producant. *Gratia ejus in me vacua non fuit*, ait Apostolus I. Cor. 15.

VI. Patres Tertiani prædictos perfectionis & sanctitatis actus partim mirentur, partim assequi conentur; & videant, quantis spatiis à vera perfectione & sanctitate distent, non ut animum despondeant sed ut ad alacriùs decurrendam perfectionis semitam excitentur, & saltem ad hæc perfectæ virtutis signa totis viribus colliment. 1. Ut perfectè operari conentur, juxta lumen & dictamen rectæ rationis, Doctrinam S. Scripturæ, Ecclesiæ, Superiorum, Regularum, inspirationum. 2. In omnibus occasionibus bene operandi, conentur eligere, quod perfectius est. 3. Inter æquè perfectæ eligere studeant id, à quo magis abhorret amor proprius, & quod Christo Crucifixo est conformius.

4. Contentur adversa omnia non tantum tolerare patienter, verum etiam libenter, cum exultatione saltem partis superioris. 5. Excitent in se ingens desiderium quam plurima bona faciendi, & quam plurima mala patiendi pro Deo. 6. Allaborent exterius vivere irreprehensibiliter. 7. Contentant perpetuo in virtutibus proficere. 8. Et omne temporis particulas in rebus meritoriis traducere. 9. omnia purissimam intentione peragere absq; desiderio pramii & in hac & in altera vita. 10. In omnibus prosperis & adversis voluntatem suam cum divina conformare.

CAPUT V.

De conversatione cum proximis ad quam PP. in tertio anno disponendi.

Instrumenta idonea ad animas Christi lucrifaciendas, exerunt vires suas 1. in conversatione. 2. In missione. 3. In excipienda confessione. 4. In concione. Hic agendum primo de conversatione, postea de requis.

§. I.

De fine & intentione conversationis.

Conversatio Apostolica cum proximis non est instituenda ad tempus fallendum, multò minùs ad recreatiunculam quandam, humanùmve favorem apud Primates captandum; sed finis illius est, ut S. P. N. toties in Constitutionibus inculcat: pura intentio divini obsequii, majoris gloriæ divinæ & salutis animarum. Hæc enim intentio, ut idem docet 10. p. Const. §. 2. Est unū è mediis, quod hominem *cum Deo conjungit tanquam instrumentum, ut à divina manu gubernetur, & assequatur finem auxilii animarum.* Ejusmodi pura intentio illustres parit in cœlo coronas; & respectus personarum excludit, pauperum æquè, imò magis, quàm divitum obsequiis intenta; atq; ita implet illud S. Hieronymi dictum ep. 14. ad Celant. 1. *Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicere singulorū.*

§. II.

Qualis esse debeat conversatio.

- I. **C**onversatio sit innocua, & ad animas Deo lucrandas unicè directæ. II.

II. Sit prudens, ut unicuiq; statui sermonem prudenter attemperet, nec etiam de rebus sacris ad nauseam tractet; sed ut suadebat S. Ignatius, sermonis initia aliis concedat, sibi reservet extrema. R. P. Fredericus Spe, in discessu pium & præmeditatum cordi infigebat aculeum, si aliàs occasio negaretur.

III. Sit amabilis & grata, quæ animas sibi devinciat, atq; ad fructum spirituales disponat. Simul tamen seria & gravitate religiosa non careat. Mirè in hac excelluit Indiarum Apostolus S. Franc. Xaverius.

IV. Sit angelica, ut volebat S. Ignatius Angelos Cultodes imitans, qui, 1. Homi- nibus invigilantes nihil de fervore charita- tis & visione beatifica deperdunt. 2. Al- terius Angeli officio se non ingerunt. 3. Libentius juvant magis opis indigos. 4. Om- nes homines ad cœlum perducere zelo- sè cupiunt. 5. Eâdem alacritate per scalam Jacob ascendunt atque descendunt, ad Deum laudandum, & ad homines juvan- dos. 6. Quocûnq; eventu, fructuosâ & in fructuosâ custodiâ imperturbabiles. 7. De- nique clientes usq; ad mortem non dese- ren-

186 *Quales esse debeat conversatio.*
tentes. Hæc imitetur Operarius Apo-
stolicus.

V. Sit patiens & fortis, impedimenta
zelum retardantia generosè vincens, Eius-
modi impedimenta sunt. 1. Nimius amor
quietis, solitudinis, orationis. Cogitat sibi
dici: *Petre amas me, pasce oves meas.* Joan.
21. 2. Horror difficultatis, & laboris. Cogi-
tet gustum Dei & magnitudinem præmii;
*Unusquisq; propriam, mercedem accipiet
secundum suum laborem, Dei enim adjuto-
res sumus.* 1. Cor. 3. 3. Diffidentia. *Deus
operatur velle & perficere.* ad Phil. 2. *Omnia
possum in eo, qui me confortat.* ad Phil. 4.
4. Metus morbi & mortis periculi corpo-
ralis & spiritualis. Expendat dictum
Christi: *Bonus Pastor animam suam dat
pro ovibus suis.* Joan. 10. Novit te Deus
protegere in periculis, ut Abraham in
Chaldæa, Lothum in Sodoma. 5. Laboris
sterilitas. Reddet Deus mercedem secun-
dum laborem, non secundum proventum.
*Planta, inquit S. Bernardus ad Eugenium,
riga, fer curam & tuas explevisti partes, sa-
ne incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, ubi
forte noluerit; tibi deperibit nihil.*

Praxis Conversationis.

I. **E**Xiturus à Christo Domino Eucharistico auxilium roga ; & gratiam copiosam, absq; animæ propriæ detrimento, magnum fructum referendi flagita.

II. Si amore DEI & animarum zelo æstuaveris: nunquam deerit discursus mensis & materia: nam ex abundantia cordis os loquetur ; & cujusque, cum quo agis, spiritualis necessitas opportunitatem dabit utilia proferendi, instruendi, consolandi, corrigendi, animandi &c.

III. Eum in finem, domo exiturus, præsertim, si artem conversandi nondum probè calles, require à te, causam exeundi ; & quid boni in proximo efficere cogites. Præmeditare etiam, quâ viâ & ratione, ad hoc, quod intendis inculcare, discursum dextre dirigere & deflectere valeas.

IV Si instructurus sis parentes, Juvenes, pueros singulis apta Documenta suggeres : parentibus quidem de mutua charitate, pace, patientia, domesticorum cura, amotione scandalorum &c. Pueris verò

de mysteriis fidei, timore Dei, parentum honore, fuga pravæ Societatis &c.

V. Si consolaturus sis pauperes & afflictos vel ob damna temporalia, vel ob mortem charorum, pro consolatione propones. 1. Nihil sine Dei voluntate evenire, omnia à Deo Patre optimo in bonum nostrum ordinari. 2. Deum daturum robur, nec passurum nos tentari aut affligi, supra vires. 3. Exemplum Christi patientis & Sanctorum, v. g. Jobi, Tobix, Apostolorum, Martyrum. Hæc magnam vim habent. 4. Præmium æternum pro momentanea tribulatione. 5. Omnia leviora esse pœnis inferni & purgatorii toties promeritis.

VI. Si ex eas curatum morbos spirituales, vitia, peccata, passiones, necesse est
 1. Ut more medicorum morbum ab infirmo se aperiente cognoscas. 2. More S. Ignatii hostem propriis armis jugules, technis & fraudibus in ipsum converfis.
 3. Ipsam morborum spiritualium radicem evellere studeas 4. Instar medici morbum è pluribus infestiorum aggrediaris primò, deinde minùs infestos, sed paulatim, obser-

servando tempus opportunum; & nisi necessitas urgeat suaviora potius, quàm acerbata medicamenta adhibendo. Cujusmodi sunt oratio fervens, utrumque examen, lectio librorum piorum, de virtutibus, vitiis, novissimis &c. Fiducia in Deum, Passionem Christi, B. V. crebrior usus Sacramentorum. Abstinencia à peccato primò per unum diem, deinde per duos, deinde plures ad honorem SS. Triados, B. V. propositio pœnarū peccatis debitarum, exemplorum &c. Tandem si suavia minùs prosint, adhibeantur acerbata, jejunia, cilicia, flagella &c.

VII. Visitaturus captivos excita te, cogitando id præstari Christo, dicenti: *In carcere eram & visitastis me.* Matth. 25. Deinde incarceratos 1. Peramanter saluta, & benevolentiam ac compassionem ostende. 2. Hortare, ut agnoscant providentiam divinam circa se, eiq; se submittant. 3. Labora ut sint in statu gratiæ, ad meritum è carceris squalore referendum. 4. Cura ut captivus semper sit occupatus, ne diaboli tentationibus irretiatur; proinde vel laboret, si potest, vel libros spirituales

legat v. g. Drexelii Heliotropium, de passione Domini, de tormentis Martyrum, de Novissimis; vel oret rosarium, varia officiola, litanias, psalmos, vel piis etiam cantibus se soletur & erigat. 4. Muniatur contra tentationes molestas, exemplo SS. Martyrum & Christi Domini, recordatione scætoris infernalis, infamiæ Christi, orantis pro inimicis & morientis. 5. Frequenter visitetur ante & post latam sententiam, muniatur SS. Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis, etiam exomologesi de tota vita, ut moriatur securius: lucretur indulgentias, verbis exquisitis confortetur ad ultimam luctam, omnibus, etiam accusatoribus ignoscat, actus fidei, spei, charitatis, resignationis eliciat Crucifixo osculum amorosè pangat, pectori crebrò apprimat, orare, & pios affectus ac suspiria elicere in itinere ad supplicium non desinat, oculos in Crucifixum, non in circumstantes, assidue defigat; in loco supplicii postremò absolvatur; & inter ingeminationem sacrorum nominum gladii ictum, glandem aut laqueum suscipiat. 6. Post mortem à circumstantibus preces petantur pro defun-

cto,

to, flexis genibus peragenda. Pro successu felici gratiæ Deo agantur, & Cognatis pro solatio mors pia & Christiana recensatur, precésque ab iisdem quoque pro defuncti refrigerio postulentur.

VIII. Visitaturus infirmos, cogita te Christum Dominum invisere, dicentem: *infirmus eram & visitastis me.* Matth. 25. Ex visitatione hac saepe dependet æterna salus, & ex ejus neglectu damnatio sempiterna, quare libenter ac diligenter visita, & sequentia observa. 1. In promptu habe dicta & exempla Sanctorum, qualia sacre literæ affatim suppeditabunt, quibus æger recreetur & excitetur. 2. Ad manum sit liber spiritualis, ex quo subinde aliquid prælegas, aut qui prælegendus legendusve relinquatur infirmo: Adsit quoque libellus precum & affectuum, ex quo preces & documenta depromantur. 3. Adsit effigies Crucifixi, numisma indulgentiarum, reliquiæ Sanctorum, quæ subinde venerandæ vel osculandæ porrigantur. Aqua benedicta, quâ aspergatur. Sanitatis etiam propriæ curam gere, ne jejunos facilè accedas, aut saltem antidotis te munias, nec

ori decumbentis nimium appropinques, aut halitum malignum haurias, potius ad caput quam ad pedes infirmi stes aut confideas, ne tibi halitum infectum insufflet, verbò, curam moderatam & ordinatam tuam sanitatem, que Societati magni stetit, conserves, ut pluribus ad Dei gloriam profis. Hujus enim incuria, præclarissima nobis subiecta ante tempus sustulit. 5. Regulam de Socio diligentissime observes, præsertim apud feminas infirmas. 6. Domum ægroti ingressus, aut in via more R. P. Petri Fabri Angelum Custodem infirmi, ac B. V. roga, pro fructu visitationis referendo. Deinde infirmum & astantes humaniter saluta, aquam lustrali ægrum asperge, nonnulla de morbo interroga, compassionem ostende, loquentem patienter audi, solare, ac instrue ut officio suo satisfaciat: Erga Deum per reconciliationem, resignationem, fiduciam: erga medicum & infirmarium per obedientiam: erga visitantes per ædificationem: erga seipsum per patientiam &c. 7. Si pauper sit, elemosynam procura; jusculum vel olusculum vel domi nonnunquam, vel ab externis di-

tiori-

tioribus & benevolentioribus, cum venia Superiorum pete, atq; ipse sub pallio defer, exemplo plurium etiam in hac Provincia nostra virorum insignium, qui hac charitate & humilitate, magnum sibi apud Deum meritum, magnum apud cives ac milites amorem & æstimationem sui & Societatis pepererunt. 8. Ne otiosis & melancholicis cogitationibus infirmus occupetur; subinde suaviter recreetur & occupetur cogitationibus de passione Domini, de cœlesti gloria, de ingenti præmio patientiæ, variisque precibus, affectibus, suspiriis, lectionibus, alloquiis. In abitu super infirmum ora; recitant nonnulli orationem: *Visita quæsumus Domine habitationem istam.* Deinde benedictionem sacerdotalem impertire, & aqua lustrali asperge. 9. Notato, vel à medicis intellecto mortis periculo, extremis Sacramentis æger muniatur, atq; ad ea disponatur: & omnino monendus infirmus de periculo, qui hoc non præstant parentibus & amicis, *sub prætextu pietatis crudeles sunt,* ait P. Vincentius Carrafa, in Itinerario: præstat enim, ægrum paulò citiùs mori ob

aliquam turbationem & salvari, quàm tardiùs mori & damnari. Monendus autem est, dum adhuc mentis compos est, ut ad felicem obitum se disponere possit, non autem expectandum ad privationem rationis. Monitio autē hęc facienda resolutè non faciendo spem convalescentiæ, ægri enim & Rei, quando affulget spes, tori ad eam convertuntur; potest autem monitio fieri per conscientię arbitrũ, aut bonũ amicum. 10. Infirmus accepto mortis nuntio recurat mox ad Deum: *Pater venit hora, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te.* Deinde corde prompto acceptet: *paratum cor meum Deus.* Et post hæc mittat nuntium cunctis negotiis mundi, & clauso ostio cordis & etiam cubiculi solùm invigilet negotiis animæ, nullum deinceps locum dando visitationibus, neque amicis, neq; permittendo, ut adsit uxor, liberi, & similes, qui eo tempore reddere possunt inquietum, & ab unione cum Deo abstrahere. 11. Acceptis Sacramentis si circumstantiæ patiantur, valedicere poterit suis agendo gratias pro beneficiis, petendo veniam pro offensis, proles conjugii com-

men-

mendando, uti Christus Joannem Matri :
easdem ad timorem Dei, obedientiam Ec-
clesiæ, honorem matris, concordiam mu-
tuam, & curam salutis hortando, animam
suam eorum precibus commendando, be-
nedictionem eis dando, ac deniq; omnibus
valedicendo. 12. Lucretur infirmus indul-
gentias vel habentibus numisma, vel so-
dalibus diversis sacra nomina pronuntian-
tibus concessas. Ostendatur Crucifixus
tanquam clypeus contra hostes & impati-
entiam. Tradatur in manus cereus bene-
dictus, quo æger protestetur se mori velle
in fide Catholica, & sperare lumen æter-
num, per merita Christi, qui est lux vera.
Denique ostendat se esse paratum, & in-
star virginis prudentis lampade ardente
instructum ad cœlesti Sponso occuren-
dum. 13. Inchoante agone recitetur : *Pro-
ficiscere anima Christiana*; aliæq; preces,
donec infirmus expiret. Post mortem
mox oretur pro defuncto; Cognati aut
liberi solatio animentur; revoceturq; illis
in memoriam mundi vanitas, vitæ brevitatis,
bene morientium felicitas. Deniq; preces
& sacrificia promitti possunt & cognati

ad orationes & eleemosynas pro defuncto faciendas excitari. Pro his aliisque melius peragendis iuverit confecisse & in Libellum retulisse praxes, affectus, orationes, exempla, motiva patientię &c. aut uti libet Libris impressis, P. Nakateni, Vogleri, & aliorum.

CAPUT VI.

De virtutibus ad fructuosè conversandum requisitis, & omnibus Missionariis, Confessariis & Concionatoribus necessariis, in tertio anno addiscendis.

S. I.

De zelo animarum.

Zelus non est qualecunque desiderium, sed est effectus vehementis amoris, ut ait S. Chrysostomus, generatur enim ab amoris fervore, eoque movetur contra omne id, quod repugnat bono amici, illudque pro viribus repellit.

Motivum I. Quo flaccescentem zelum quandoq; excites, est consideratio æternorum. Ac i. gloria Dei maxima & gaudium æternum ex conversione animarum Deo,
San-

Sanctis, & Angelis enascens : Unica enim anima in cœlo per totam æternitatem, plus gloriæ confert Deo, quàm omnes homines simul præcisè in hac vita : illa enim infinita seu æterna est, hæc finita. 2. Taceo æternas blasphemias & maledicta infinita, quæ aliàs anima illa in perennibus inferni tormentis in Deum evomitura fuisset.

Motivum II. Est pretiosissimus Christi sanguis pro qualibet anima copiosè profusus.

Motivum III. Pulchritudo animæ, de qua dicere solita S. Catharina Senensis, si quis eam videret, centies pro ea, si posset, in die mortem oppeteret. E contrà animæ gratiã destitutæ deformitas.

Motivum IV. Quanta in te redundabit, ex conversione animarum, in cœlo totâ æternitate, lætitia, gloria, exultatio ? Quas illæ gratias agent Deo, & tibi velut Dei instrumento ? Hæc & alia motiva allegat, S. Carolomus Borromæus nostræ Societatis spiritu plenissimus p. 5. Acto- rum Ecclesiæ Mediol. L. 3. c. 2. ubi addit.

Motivum V. Considerent terribilem animarum stragem, quam generis humani
ho-

hostis Sathanas facit, quantam illis perdendis sollicitudinem adhibeat: & turpissimum judicent Ministri Christi, se à Sathana, ejusq; ministris diligentiam vinci.

Motivum VI. Quantum laborarunt pro animabus Deo lucrandis SS. Apostoli, Martyres, Episcopi, Sacerdotes & in primis è Societate nostra S. Xaverius, Barzæus, Personius, Campianus, Canisius &c. alique innumeri? Dei adjutores sumus. Omnium divinorum divinissimum est cooperari in salutem animarum ait S. Dionysius c. 3. coel. Hierarch. Et nullum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum, inquit S. Gregorius M. hom. 12. in c. 4. Ezech. S. Brigittæ L. 1. Rev. c. 1. & 30. dixit Dominus: *Adhuc libenter ex charitate iterum morerer pro homine, si esset possibile.* Et L. 7. c. 19. Si esset possibile, ut toties morerer, quot sunt animæ in inferno, adhuc corpus meum paratum esset subire hæc omnia cum libenti voluntate, & perfectissima charitate.

§. II.

De oratione necessaria Missionariis & operariis Apostolicis.

IDonea instrumenta ad animas Christo lucrificandas potissimum nostri operarii evadunt, meditatione, oratione & familiaritate cum Deo, ex mente S. P. N. hinc Apostoli, ante prædicationem sederunt in civitate, donec induerentur virtute ex alto & Actorum 6. Nos, ajunt Apostoli, orationi & ministerio verbi instantes erimus; ubi notandum quòd prius meminerint orationis, quàm prædicationis. Itaq;

I. Patres nostri missionarii, accuratissimè horam meditationis matutinam debito tempore impleant & examina peragant ut præscribit P. Claud. Instr. 18. pro Mission. n. 2. si verò contingat, totos dies ex omologesibus, & concionibus transigi; affectibus suspiriisq; compensare nitantur, pro quibus amantem nunquam tempus deficit.

II. In itinere, meditatione & oratione se inflamment, pro felici animarum piscatione. Sic faciebant primi nostri Patres,

te-

teste Orlandino L. 1. Hist. n. 110. & Ribadeneira L. 3. c. 5. Et in Reg Peregrinorum præscribitur, ut studeant frequentiori oratione comitem itineris sibi Christum facere. In omnibus viis tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos. Proverb 3.

III. In hospitiiis, diversoriis, aut apud bonos amicos, ad quos diverterint, tum exemplo vitæ, tum colloquio, tum oratione piâ ædificent; horas suas canonicas devotè recitent, ad exemplum, non pietatis ostentationem. P. Paschasius Broët unus è decem Patribus primis, teste Sacchino p. 2. Hist. Soc. L. 6. n. 96. tanto ardore in hospitio horas persolvebat, ut ipse vultus ardere & caput fumare videretur.

IV. Invocato priùs Angelo Tutelari loci, & Patroni, tum Angelorum loci incolarū, templum adeant, & animas sibi commissas, suâq; omnia Deo commendent, more R. P. Petri Fabri S. Ignatii Socii charissimi, & per intercessionem Patronorum loci & SS. Angelorum Custodum gratiam fructificandi postulent. Oratio mirè fructum animarum promovet. Nunc, ait S Bernardus epist. 201. Manent tria, verbum, exem-

exemplum, oratio; major autem horū oratio; ea nāmq; operi & voci gratiam & efficaciam promeretur. Hinc S. Franciscus Xaverius, per diem impeditus, noctu preces fundebat coram S. Sacramento, pro animarū conversione. S. Theresia noctes integras consumebat orando & flendo pro conversione animarum, præsertim hæresi infectarum, & dedisset mille vitas, si posset vel unam tantum convertere. Jepsius in vita L. 3. c. 25.

§. III.

*De temperantia PP. Missionariorum
& aliorum Operariorum.*

I. **A**Nte omnia Viri Apostolici, gulam edomitam habeant necesse est, ob varias occasiones excessus, ob scandala vitanda & ad exemplum aliorum; tum ne in quantitate cibi potusque temperantiæ limites excedant, tum ne in qualitate peccent singularia sectantes; sed ut communibus cibis contenti, delicias non solum non quærant, sed tanquam volucrum, ferarumque cadavera aspernentur. Tunc (ut ante annos aliquot Colonia mihi retulit

lit Pater quidam Missionarius Vicinæ Provincie, tantum non opinione sanctitatis celebris, cujus adhuc viventis nomini parco) sumus apud externos Domini cordium, aperiuntque se nobis & admirantur.

II. In prandio igitur & cœna juxta Reg. 9. Peregrinorum sobrietatis & modestiæ ratio habenda: Sæculares enim, ut monet S. Basilius, criminantur quandoq; , etiam si necessario cibo Religiosi utantur. Hinc S. Dominicus pedes iter faciens, nec ulli cappam portandam dare volens, antequam civitatem intraret, aquæ potu sitim exstinguebat, ne si à sæcularibus in diversoriis cerneretur copiosius aquam bibere, scandalizarentur. Ut refert Ferdinandus de Castillo.

III. In mensa decorum servent, & modestiam singularem; quæ valde ædificat, cum sobrietate præsertim conjuncta: utriusque præclarum exemplum præbuit S. P. N. Ignatius, (teste oculato P. Ludovico Consalvo Domûs Professæ Romanæ Ministro, p. 9. Diarii, in quo ad instantiam Regis Lusitanæ, dicta factaq; S. P. N. indies adnotabat) in eo enim refert San-

Aum

atum Ignatium traxisse ad Societatem nostram primarios Patres, Natalem, Madridium, aliosque multos, sine aliis persuasionibus, tantum eo modo, quem tenebat ad mensam in comedendo & loquendo.

IV. Si quando invitentur ad convivia, quæ declinare non possunt (Si eis à Superiore non sint prohibita, sed concessa) & in illis quoq; fructum colligere & animas lucrari ne negligent, tam sobrietate & modestia, quam data captatave occasione divinis Colloquiis. Ipse S. Fundator noster interdum invitatus, minimè recusabat, ut pro epulis carnalibus, spirituales rependeret, ut refert Maffæus L. 1. c. 8. S. Franciscus Xaverius, apud externos pransus, Concubinas ab eis suaviter expulit. Sint igitur convivia occasiones convertendarum animarum, peccatorum & Hæreticorum. Ideo enim P. Laynez alter Societatis nostræ Generalis Anno 1560. Patrem Bustamantium in Hispania Provinciale reprehendit, quod prohibuisset nostris convivia cum aliis, præterquam Episcopis & Religiosis; addiditq; hoc esse in Societate novum, ex quo multæ occasiones divini servitii perire possent.

V.

V. Adeant ergò mensas PP. Missionarii, juxta Superiorum ordinationem, quas sine nota vel offensa declinare nequeunt, sed semper sobrietatis, ut dictum, memores ut fructum spiritualem referant; & ad validiùs contra hostes stygios & peccata pugnandum magis idonei & robustiores reddantur. Aliquot ab hinc annis Pater diu in missionibus cū laude versatus, ut ex ore ejus accepi, à Domino quodam Ecclesiastico in templi Dedicatione ad convivium invitatus, sequenti die ad obsessum horæ spatio inde distantem exorcismi gratiã se contulit; verùm is ludibundus & tripudians cum Patre ad solitum exorcismi locum concessit, cum hoc epiphonemate: hodie actum ages, frustra es, nihil omnino efficies: causam rogatus, reposuit: Heri fuisti in convivio, ubi vitra strenuè mensam obambulabant. Abi, & prius lavare (scilicet fonte pœnitentię) ac tunc demum revertere.

VI. Si PP. Missionarii mensam separatam habeant, externos ad mensam nunquam invitent, ut ordinavit P. Cladius in Ordinat. Generalium num. 18. Fortè ne
come-

comedendo cum hospitibus plus temporis consumant, & humaniter tractando, excessus occasionem præbeant. Cùm quidam, etiam in missionibus versatus, Nobiles quosdam ad prandium invitâisset, eosque ad bibendum largiùs invitando, temperantiæ leges transiisset, noctu proximè insequente, ei in somno species objecta est R. P. Joannis Panhauser, viri admodum sobrietati dediti, & Anno 1666. finito rectoratu in Novitiatu Trevirensi defuncti, qui eum torvis oculis respiciens perterritus, & verbis hisce acriter perstrinxit: *sic sequeris instructionem meam?* scilicet in Tyrocinio tibi traditam.

VII. Maxima itaque hîc cautela adhibenda est. Medicos, ac Missionarios animarumq; curatores semper reperiri oportet sobrios, cum omni horâ ad ægros accersiri possint; illi ut corpora curent, hi ut animas ad iter æternitatis ineundum disponant, quorum neglectus sæpe admodum periculosus. Divina res est temperantia, tam animæ quàm corpori commodissima atque utilissima, à SS. PP. tot encomiis de prædicata, quibus, brevitatis gratia, su-

206 *De bono exemplo PP. Missionariorum*
superfedeo. Et tamen, ut ait S. Vincentius
Ferrerius Tract. de vita spirituali c. 8. Ad
gulæ dominium pauci pertingunt, qui
non excedant, vel plùs vel minùs edendo,
vel debitas circumstantias non servando.
Quis est Domine, exclamat S. Augusti-
nus L. 10. Confess. c. 31. Qui non rapiat-
tur aliquantulum extra metas necessitatis?
Quisquis est, magnus est, magnificet no-
men tuum, ego autem non sum, quia ho-
mo peccator sum.

S. IV.

De bono exemplo à PP. Missionariis
dando, variisq; eorum virtutibus.

S. Indiarum Apostolus Xaverius, cen-
sebat ad hoc apostolicum munus non
esse deligendos nisi viros, egregiâ diùque
spectatâ fide, virtute constantiâ & sancti-
tate conspicuos: experienciâ enim didice-
rat, eam provinciam gravissimis Sathanæ
tentationibus, molestis & ærumnis expo-
sitam. Ac proinde ipse, ut refert Turbelli-
nus L. 6. c. ult. Socios Ethnicis conver-
tendis, Neophytisque erudiendis operam
daturus, lectissimos & primarios præficie-
bat:

bat; authoritatem lequens Apostolorum, qui cum recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem Apostolorum Principes. In iis verò quos mittebat ad hoc munus prudentiam magis & sanctitatem, quàm doctrinam expetebat.

I. Itaq; viri hi Apostolici, in missionibus, omnibus, quibuscum agent, bono exemplo præluceant, ita faciliùs animas convertent. S. Chrysoft. hom. 15. in Matth. scribit: multò fidelior & certior est doctrina operum, quàm sermonum. Christus Dominus suos Missionarios instrucus ait Matth. 15. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Vos estis sal terra.* Si sal sumus, ait S. Gregorius hom. 17. in Lucam, condire mentes fidelium debemus, ut quisquis Sacerdoti jungitur, quasi è salis tactu, æternæ vitæ sapore condiatur. Exempla plus movent, & meliùs docent, quàm verba. Non enim regnum Dei est in sermone, sed in virtute.

II. Dent exemplum humilitatis, non quærant speciosam aut honorificam occupationem, & conversationem, sed potiùs minus speciosam, ac magis utilem:

qua

208 *De bono exemplo à PP. Missionariis dando*
qualis est, visitatio pauperum, instructio
rudium, explicatio doctrinæ Christianæ, à
S. Patre N. tantopere commendatæ, novis
Rectoribus, Professis, Coadjutoribus:
quam ipse quoq; post professionem 46.
diebus tradidit, oculato teste Ribadeneira
L. 3. c. 2. licet linguam Italicam non per-
fectè calleret, & à Ribadeneira tunc ado-
lescentulo corrigeretur in verbis Italicis
perperam expressis, quod grato animo
S. P. excipiebat, nec tamen à sancto hoc
opere desistebat: sed multos ad lacrymas,
& confessiones bonas excitabat. S. Xave-
rius dans monita P. Gaspari Barzæo Ar-
muziam ituro aliisque Patribus in Indias
destinatis, voluit ut catechizandi munus
ipsi obirent, non alteri committerent.

III. Dent exemplum paupertatis &
contemptûs opum, imò vel minimæ su-
spicionis sinistræ occasionem in hoc puncto
declinent. Ordinationes Generalium præ-
scribunt c. 1. n. 18. Pecuniam quoad fieri
potest, non accipiant. S. Ignatius, apud
Orlandinum L. 3. c. 43. P. Salmeroni
cum Sociis in Hiberniam discessuro hoc
monitum dedit: Quod ad rem numma-
riam

riam attinet, nolebat eam ipsorum manu
contingi; ne eam quidem, quam multæ
nomine, tanquam Nuntii Apostolici, pro
dispensationibus, impetrassent; sed pecu-
niam omnem, quacunq; ratione collectam
per alios potius pauperibus dividendam
atq; tractandam: ut jurejurando affirmare
possent, si usus esset, se ex ea muneris pro-
curatione, ne assem quidem aut obolum
attigisse. Ejusdem spiritûs fuit S. Francis-
cus Xaverius, qui pecuniam neq; restituti-
onis, neque eleemosynæ nomine divi-
dendam, Confessarios accipere volebat.
Tursellinus L. 6. c. 17. Similiter S. Phi-
lippus Neriis suis Confessariis, tanquam
rem præcipuam commendabat; si vellent
fructum facere in animabus, à crumenis
aliorum abstinere, nec se in testamenta
ingerere, etiam bonâ intentione, quip-
pe præbentia suspicionum materiam; nec
posse quem simul lucrari animas & res
eorum. Experientia nimis est certa. Cùm
Fulco Presbiter Parisiensis Diœcesis con-
cionando in Gallia & Germania conver-
siones admirabiles fecisset, tunc cœpit
perdere opinionem sanctitatis, cùm pecu-
niam

210 De bono exemplo à PP. Missionariis dando
niam accumulare cœpit, pauperibus cruce
signatis erogandam, ut scribit Jacobus de
Vitriaco in Hist. Occid. c. 5. Eadē de cau-
sa munera non acceptent, nisi sint exigua,
quorum repudiatio contemptū præferret,
ut suadebat S. Xaverius: nam ut ait Pu-
blius Syrus in sententiis: Beneficium acci-
pere est libertatem vendere. Acceptio
munerum est causa pervertendi judicii, ut
inquit S. Gregorius L. 4. c. 4. Maximè
verò à feminis non sunt accipienda, ut pro-
bat Nigronius in Reg. 9. commun. 17.

IV. PP. Missionarii dent exemplum
patientiæ & mansuetudinis 1. In laboribus
magnis, in concionibus, in confessionibus
indefessè excipiendis: *In laboribus plurimis*
ait Apostolus. 2. Cor. 11. 2. Patientia
eluceat in rerum penuria, si ita occasio fe-
rat, & in defectu commode sustentationis,
habitationis, aliisque adversis. *Scio abun-
dare, & penuriam pati,* ait rursus Apосто-
lus ad Philip. 4. Egregiè id præstitit Pro-
vinciæ nostræ lumen R. P. Joes Zween-
bruggen, primus in Civitate Bremensi
sectæ suæ tenacissima missionarius; dum
non solum habitatione angusta, pane arcto
&

& casei frulto ordinariè contentus, sed & à scurris in platea lapidibus appetitus, & à Nautis è ponte in Visurgim præcipitandus, nisi Providentia divina ad Provinciæ regimen eum reservasset, perstitit tamen constans, successoribusque suis in missione istâ feliciter glaciem fregit. 3. Patientia quoque necessaria est nonnunquam in tolerandis adversariis, in contradictionibus, in calumniis sive per Sathanam, sive per homines malevolos, aut hæreticos excitatis; ut silentio & patientiæ clypeo eas reprimendo, ac Deo offerendo, non desistant, sed pergant in spirituali messe, quemadmodum perrexit S. Paulus 1. Cor. 16. *Ostium mihi apertum est magnum, & adversarii multi*: Si magnū, quomodo adversarii? quærit S. Chryostomus & respondet: Quod multi adeo reluctentur, indicium est Evangelicæ victoriæ, si enim fructus sit exiguus, adversarius nihil movetur. Expertus quoque est id P. Henricus Dünwaldt Theologiæ Doctor Anno 1664. Treviris in Collegio piè defunctus, vir in corpore parvo, doctrinâ & spiritu magnus, quem vel maximè demon-

221. *De bono exemplo PP. Missionariorum*
Itavit, quando, ut ex ore ejus accepi, sub
Ferdinando Archiepiscopo Coloniensi &
Monasteriensi Episcopo, Bucholdiæ cun-
ctis A catholicis, nisi sectæ suæ abjurarent
errores, indicta emigratio, bimestri solùm
deliberatione indultâ; quâ occasione ze-
losus Pater animas facîle sexcentas ad
Christi ovile feliciter reduxit; hæresi rin-
gente, ac post ejus abitum malevolè spar-
gente, virum zelosissimum, magiæ reum, in
rogo conflagrasse. At ipse postmodum re-
dux, conscensâ pro concione cathedrâ,
impactam falsò calumniam cum Catholico-
rum plausu, & confusione A catholicorum,
facîle etiam silendo, absterfit. 4. Imò
& in persecutionibus, & cum Apostolo,
in carceribus abundantius, patientiam ani-
mumque generosum demonstrant; siqui-
dem ita Providentia divina ordinârit.
Nec desunt in Provincia nostra qui fa-
cem prætulerint. Eminent inter cæteros P.
Henricus Schachius, qui in Sueciam pe-
netravit, utque latens Catholicos juvaret
securiùs, artificem muscipularum simula-
vit, apud Zachariam Anthelium Consu-
lem Upsaliæ divertit, & ibi cunas agitavit,
geru-

gerulæque vices identidem subivit. Demū à Regis musico, qui cūm esset apostata, Catholicum se simulabat, proditus, è lecto intetrum carcerem abreptus, planè nudatus, frigore, pædore, catenis, ter equuleo acerbissimè cruciatus, jámq; gladii supplicio in fidei odium inferendo vicinus, tamen quia hospes non item civis erat, vivere permissus at Regno proscriptus est. Anthelio Consule & Gregorio Ursino Secretario in odium fidei securi percussis, Adolescente verò sub gladii ictu fidem negante, & tamen cæso. Quæ omnia per quietem, paucis antequam caperetur diebus, videbat P. Henricus, collocari scilicet duorum capita in altari, tertium verò caput projectum, volutari in terra, sibi verò dictum audierat à staturæ proceræ viro; Tibi tanquam peregrino parco. Laboravit in hac Provincia annis 24. & in Missione Hamburgensi mortem obivit Anno 1654. 2. Jan. ætatis 71.

V. Dent exemplum charitatis inter se & dilectionis mutæ, præscribit id P. Claud. Instructione 13. pro Missionibus his verbis: omni studio enitantur, ut con-

214 *De bono exemplo PP. Missionariorum*
tinuam veramque inter se unionem ha-
beant cum patiendi desiderio, quandoqui-
dem hæc sunt necessaria fundamenta ad
finem propositum consequendū & ad bo-
nam ædificationem apud omnes concili-
andam. Quanta miseria, cum duo Missio-
narii dissident, & loco solatii mutui aver-
sionem, loco fiducia diffidentiam, loco
unionis discordiam fovent. Studeant igi-
tur, alter alterius onera portare, sese ac-
commodare, maximè Juniores Senioribus,
diutiùs in missione versatis & experien-
tiam majorem habentibus.

V. Dent vel maximè exemplum casti-
tatis & integritatis, præsertim in conver-
satione cum sexu sequiore; & sequentia
observent. 1. Non protrahant longos ser-
mones sive ad portam, sive alibi, cum
fæminis, absque gravi causa, teste aut So-
cio, tum ne tempus minùs fructuosè per-
dant, tum ob varia alia incommoda. 2.
Ita se, dum colloquuntur, collocent, ut
non consistant è regione, sed ad latus,
quo mutuum aspectum commodiùs de-
vitent. 3. Qui in Missionibus sunt, femi-
nas ne visitent, nec eas ad se domum ve-
nire

nire sinant, quacunque de causa, sed in templo, si necesse sit, audiantur. Ita habet Ordinatio septimæ Congregationis auctoritate contracta. S. Fundator noster, teste Ribadeneira L. 5. c. 11. Omnium mulierum familiaritatem, etiam quæ spirituales sunt, aut videri volunt, vitandam esse dicebat: sed earum maximè, quæ ætate, conditione, statu periculosiores sunt. Quarum ex consuetudine plerumq; aut fumus aut flamma sequitur. *De vestimentis procedit tinea, & à muliere, iniquitas viri.* Eccli. 42. v. 13. P. Balthasar Alvarez *amorem spiritualem, aiebat, transgredi solere limites, & optimum vinum converti in fortissimum acetum, ideòq; majore dicebat cautela opus esse cum feminis spiritualibus.* c. 5. vite. S. Xaverius, ut refert Tursellinus, monebat P. Gasparem Vicarium suum, cum mulieribus ut non nisi luce, palàm, & in publico colloqueretur, & non nisi in gravi casu, v. g. morbo domi inviseret, confessionis gratiâ, & hoc marito præsentem; si verò Virginem, aut Viduam adiret, viri spectabiles comitarentur. 4. Non est tamen damnum spirituale timendum ex

hac conversatione, si adsit voluntas superiorum jubentium, si pura habeatur intentio, absq; omni humano solatiolo, & omnis animi levitas, libertas & nimia confidentia absit. Asserebat enim prædictus P. Balthasar, si ex obedientia fiat, mundissimas habiturum cogitationes, instar Angeli etiam apud leviculas; at si ex propria voluntate maneat in cubiculo, foedis urendum cogitationibus.

S. V.

Alia monita, pro Missionariis, Confessariis, & Operariis Societatis PP. TT. inculcanda.

I. **O**perarius Apostolicus & Missionarius ante omnia sit sibi ipsi & mundo mortuus; aliàs exiguum fructum spiritualem referet. P. Balthasar Alvarez in Epist. ad Religiosum Ordinis S. Augustini scribit: *Ideo qui profitemur servire Christo, exiguum aut nullum fructum percipimus ex laboribus nostris, quia nec mundo, nec nobis ipsis mortui sumus. Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo ait Apostolus ad Gal. 6. v. 14.*

II. Societatis operarius cum S. Paulo, *omnibus omnia fiat, ut omnes faciat salvos.* 1. Cor. 9. nam non uno modo agendum est cum omnibus. *Aliter*, ait S. Ambros. in c. 4. ad Col. *Cum potentibus mundi, aliter cum mediocribus, aliter cum humilibus agendum est.* Aliter iterum cum mansuetis, aliter cum iracundis, quibus cedere oportet. Excelluit in hoc S. Fundator noster, qui teste Maffeo L. 3. c. 11. miræ fuit solertiæ in sollicitandis mortalibus, & à servitute Diaboli ad Christi Domini obsequiū traducendis. Naturas eorum odorabatur, ambitiosis splendida, avaris utilia, voluptuosis jucunda proponebat, ac suâ quemque escâ piscabatur. Eodem dono præditus fuit P. Jacobus Laynez, ut de eo recenset Ribadeneira L. 3. vitæ c. 16. Omnium ingeniis se prudenter attemperabat, cum pietati deditis; de rebus sacris, cum eruditis Doctor colloquia miscere, cum milite de re militari; cum fabris de re fabrilis agere noverat: ut mox tandem de DEO sermo subjiceretur.

III. Sit affabilis & humanus. Difficile dictu est, quantopere animos hominum

conciliet comitas, affabilitasque sermonis, ait Cicero L. 2. offic. S. Bernardus L. 4. de Confid. describens quales Eugenius Papa pro missionibus apostolicis viros eligere debeat, ait, oportere tales esse, qui se amabiles praebeant; non verbo sed opere reverendos. Cavenda igitur in conversatione nimia gravitas; ut suadebat S. Franc. Xaverius apud Turfellinum L. 6. c. 13. ipseque observabat, salubres enim sermones ne satietatem afferrent magnam solertiam condire, miramque varietate miscere consueverat. Ibidem c. 11. Quod & S. Ignatio in more positum fuisse Massæus testatur L. 3. c. 11.

IV. Sit industrius & in procuranda salute aliena vigilans. De P. Petro Fabro scribit Orlandinus L. 3. n. 29. Eum miram fuisse solertiam in animabus Deo lucrandis, nullas enim pretermittebat occasiones serendae pietatis, indagabat omnes vias omnibus consulendi; ita attraxit P. Petrum Canisium piis super mensam Colloquiis. Industria hæc Societatis operario, sedulo imitanda, omnia consilia, opera, sermones eò dirigat, ut aliis inde spiritualis utilitas pro-

proveniat, & saltem semina pietatis in animis relinquat. More S. Antonii, de quo S. Athanasius in vita: Consolabatur mœstos, docebat inscios, concordabat iratos, omnibus suadebat, nihil amoris Christi esse anteponendum.

V. Societatis operario magna ubique opus est consideratio & circumspectio.

1. In agendo & loquendo ne sit præceps, neque ex impetu naturæ sermones & actiones procedant, sed omnia consideratè & circumspectè, ad rectæ rationis amussim peragantur. Qui moderatur labia sua prudentissimus est. Proverb. 10. Quidquid agis prudenter agas, & respice finem.
2. Cautus sit in revelandis secretis suis, vel Societatis, quod S. Xaverius summè necessarium dicebat, etiam in arctissima familiaritate, asserens: *ita te geras ac si aliquando futuri essent inimici*, hoc enim te & licentiam omnem refrenabit. Turfelinus L. 6. c. 12. Rectè idipsum monet Spiritus S. Proverb. 25. *Secretum extraneo ne reveles, ne fortè insultet tibi, & exprobrare non cesset.*
3. Nihil quoque de Principum moribus aut gestis referat, quod illis nollet in-

dicatum. Ecclesiast. 10. ab eo Spiritus S. dehortatur: *In cogitatione tua Regi ne detrahas, & in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti, quia & aves cæli portabunt vocem tuam.*

VI. Dexteritatem acquirat, Missionarius in impediendis suaviter & ingeniosè aliò divertendis secularium discursibus, indecentibus, iracundis, vel detractoriis; ne prætermisæ correptionis fraternæ rei evadant: hoc enim peccatum Patrem Jacobum Laynez secundum Societatis nostræ Generalem tanti fecisse scribit Sacchinus p. 2. Hist. Soc. L. 8. n. 125: Ut omissionem correptionis & impudicitiam, duo esse vitia diceret, ob quæ quamplurimi mortales æternùm perirent. De quodam amico suo narrat P. Lancicius, eum apud Principes & Episcopos sæpe cum fructu & gustu convivarũ, aliquo inchoante detractionem, aut dicta iracunda solitum hilari vultu dicere: Illustrissime Domine, rogamus Illustrissimam Dominationem vestram, ut læti simus, læti enim in tam nobili confesso esse volumus, relinquamus istos melancholicos sermones. Et tunc propinan^a

pinando illi potum jucundè & suaviter, detractioni finem imponere, coëgisse.

VII. Cùm operarium in vinea Domini, mille circumdent pericula, attentus semper sit ad seipsum. *Recupera proximum secundum virtutem tuam, & attende tibi, ne incidas* Eccli. 29. Ac proinde triplici potissimum medio se communiat. 1. Magnâ diligentia Examen conscientia instituat; in quo veluti speculo maculas contractas aspiciat & expungat. 2. Ferventi oratione & profundâ rerum cœlestium & æternarum meditatione se roboret, ne vel Dæmonis vel hominum malitiâ à via justitiæ & veritatis defleat. Assuescat exercitio assidua præsentia Dei, & precibus jaculatoriis, quibus se Deo jungat, gratiam animas lucrificandi petat, & præcavendi, ne secularium conversatio spiritui suo obsit, & dum alios lucrari parat, seipsum perdat. 3. Si socium habeat, suadebat S. Patriarcha noster, ut si quis defectus notaretur, ab illo liberè & placidè, ex fraterna charitate moneretur, & vicissim idem præstaretur ab altero. Quod & Laynio & Salmeroni ad Concilium Tridentinum

tinum missis præcepit. Ejusmodi Monitorum fidelem & sincerum ex Indiis petiit à S. Ignatio Roma sibi mittendum S. Xaverius. L. 2. ep. 4. Sic S. Petrus à S. Paulo monitus ad Gal. 2. Et S. Paulus Philemone consiliario usus: *sine consilio autem tuo* (inquit) *nihil volui facere* ad Philem. v. 14. Sic S. Laurentius Justinianus Madiū, S. Bonifacius Ecbertum, S. Damasus Hieronymum, S. Fulgentius quendam Abbatem, S. Philippus Neri nostrū P. Peruscum & postea C. Baronium, S. F. Borgias Fratrem Marcum admonitorem habuit. Imitentur Operarii & Missionarii nostri: nam in defectibus alienis Argi & Lynces, in propriis ordinariè talpæ sumus.

CAPUT VI.

Documentum pro Confessariis & Concionatoribus, PP. Tertianis observanda.

S. I.

De Confessionibus audiendis.

I. **O**perarii Apostolici libenter confessionibus excipiendis dent operam, & in iis assidui sint, maxime rudium,
pau-

pauperum & magnorum peccatorum. Incitamenta offert vita R. P. Ludovici de Ponte manuscripta. Nam 1. Sic officio sacerdotali à Deo sibi commisso & instituto Societatis satisfaciunt. 2. In hoc munere homo se vincit, multasque carnis repugnantias superat & minor applausus sequitur, quàm conciones, adeoque majores in cœlo sperandæ coronæ. 3. Quia confessarius exercet varia simul misericordiæ opera spiritualia, & spiritualiter corporalia: nam docet ignorantes, corrigit errantes, condonat injurias Deo illatas, tristes consolatur, redimit captivos, & solvit è carcere incarceratos, nudos veste gratiæ contegit, cibum potumq; præbet esurientibus. Atque ita, hæc fideliter præstando, Confessarius bonus utique misericordiam inveniet, *Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Matth. 5. Neq; enim reperitur elemosyna & misericordia, quæ hanc adæquet.

II. In confessionibus etiam gravissimorum peccatorum, magnam Confitentibus comitatem ostendant ac benevolentiam; absque ulla acrimonia & asperitate

ver-

verborum, ac cum magna significatione sinceræ charitatis. Docuit id S. Laurentius Justitianus serm. de Christi corpore: *Sit erga proximorum errata compassione compunctus.* Idem quoque suavitè apud Turcellinum L. 6. c. 17. S. Xaverius: *Sint lenes instar medicorum. Nec dissentit S. Vincentius Tract. de vita spir. c. 10. In Confessionibus, ait, sive blandè consoleris pusillanimes, sive duriùs terreas induratos, semper viscera charitatis ostendas, ut semper peccator sentiat, verba tua ex pura charitate descendere.*

Hoc pacto animæ magis juvabantur, & sincerius sese aperient, ac vulnera, morbosque detegent. Observavêre id constanter S. Philippus Neri, S. Franciscus Xaverius, P. Julius Mancinellus, P. Bernardinus Realinus, aliique viri illustres Societatis nostræ, ad quos ordinariè omnium maximi peccatores accurrebant; verùm ad eò benignè ab eis in Confessione tractabantur, ut qui semel eis noxas exposuisset, alium deinceps nullum, præter ipsos, requireret. Atque hic est Spiritus Christi peccatores blandè suscipientis: hic est spiritus

ritus Apostolicus, spiritus Ignatianus, & unice Deo acceptus, ducere scilicet homines per viam amoris ad Deum. S. Maria Magdalena de Pazzis Anno 1599. 26. Decembris in raptu conspexit Deum ita sibi complacere in anima S. Joannis Evangelistæ, ac si alii Sancti in cælo non reperirentur. Similiter in anima S. Ignatii Lojola: unde in raptu exclamabat: *Spiritus Joannis & Ignatii est idem*; quia totus est amare, & conducere animas ad amorem.

III. Cum pœnitentibus sub confessione circumspectè loquendum. Hoc est monitum. S. Ignatii Anno 1545. Laynio & Salmeroni datum, dum tanquam Theologi pontificii à Paulo III. ad Concilium Tridentinum mitterentur, ut refert Orlandinus L. 5. Hist. Soc. n. 25. In auscultandis, rite peccatis, sic habetote, quidquid in aurem confitentis dixeritis, prædicandum super tecta, ac proinde eâ semper animi provisione accedetis, ac si dicta vestra omnia enuntianda essent in vulgus.

IV. Servanda quoque Conscientiæ arbitro monita à S. Xaverio data, L. 6. c. 17.
1. Si inter conjuges dissidium componendum,

dum, caveat, ne coram uxore, culpam in maritum conferat, sed potiùs ad debitam mariti observantiam hortetur. 2. Nec facilè conjugis alterius de altero querelis fidat, nec inaudito altero quidquam statuatur. 3. Ad confessarium accedentibus, non tam ad peccata expianda quam ad paupertatis remedium petendum ostendat usum sacramenti poenitentiae, & ad curam animorum traducat, demonstrando, quanto graviora sint animarum incommoda quàm corporum. 4. Confitentibus non festinatam, sed diligentem navandam operam censebat idem Indiarum Apostolus, monens, ut præoptarent confessiones paucas rite factas audire quàm multas temerè præparatas: Quis enim, Confitentes interiùs excuti? Quis debite instrui? Quis eorum odiis, fraudibus, aliisque vitiis adhiberi remedia possent, nisi per otium curarentur? An verò dubium esse cuiquam possit, quin confessio una rectè instituta, multis cursim peractis sit præferenda, cum præsertim confessio aditum aperiat ad ad sanctissimum Eucharistiae Sacramentum? 5. Idem Sanctus P. Gaspari Barzæo monitum dedit

dit, si quando incertorum Dominorum pecunia restituenda sit, potius per sodales misericordię vel alios id faciat: sæpe enim mendicantium fraus aut infamia hoc negotium inquinare solet. 6. Denique monebat, ut sumpto spatio, examen instituerent de confessionibus exceptis, & quæ in alienis deliquissent, expiarent in suis. Alia pro ipsa praxi, ante, in, & post confessiones exceptas præstānda. *Vide in Horologio Sacerdotali pag. 428.*

§. II.

*Documenta pro Concionatoribus PP.
Tertianis proposita.*

Documentum I. Præbet Salvator; qui cœpit facere & docere. Act. 1. Ut instrueret ita alios docere, ait S. Bernardus, epist. 107. ut etiam teipsum doceas, & prius facem Evangelicæ veritatis, manu, quàm ore præferas: plenius enim docetur opere, quàm sermone. Aliàs Concionatoribus oggeretur illud, quod Pharisæis? Dicunt & non faciunt & c.

Documentum II. Tradit S. Franciscus Borgias in Libello de ratione concionandi

di c. 5. sic Ecclesiasten instruens. 1. Concionator ut spiritualement escam populo commodè præbeat, priùs ipse cibum mandat, & sic instar matris in os infantis ingerat. Quare sacrificet, piè oret, jejuset, vigilet, lacrymetur, flagellis se verberet, corpùsq; pœnitentiã subigat spiritui & domet: sic fiet, ut peccata, quibus tanquam à Dæmonibus multi occupantur citiùs expellat: nam ut Christus ait: *Hoc genus Dæmoniorum non ejicitur nisi per orationem & jejunium.* Matth. 17. 2. Angelorum quoque subsidium imploret; à Seraphinis quidem amorem postulet, à Cherubinis scientiam & lumen, à cæteris quoq; Hierarchiis dona flagitet, præcipuè verò ab Angelis Custodibus Auditorum potestatem sibi exoret docendi eos, qui illorum Custodię commissi sunt, & quæ in ipso desiderantur roget, ut Angeli inspirando suppleant. 3. Cùm virtutem quempiam Ecclesiastes populo persuadere desiderat; Sancti in ea virtute excellentis auxilium imploret: v. g. pro Castitate Josephum, pro charitate Joannem Evangelistam, pro pœnitentiã Magdalenam.

4. Triduo ante concionem , primo die Deo Patri commendet memoriam , altero die Filio intellectum, tertio die Spiritui sancto offerat voluntatem. Et si quid forte memoriâ exciderit Patrem cœlestem appellet, si arcanum quid Scripturæ investiget, ad Filium confugiat ; si se aridum & sine devotione reperiat, Spiritum sanctum roget , ut amoris divini ignem in corde accendat. Hęc S. Franciscus Borgias l. c.

Documentum III. Virtutes aliis inculcandas , ipse Ecclesiastes antè possideat. Nemo enim dat , quod non habet ; ut tanquam Angelus superior inferiores illustret, lumen ipse prius à Deo in meditationibus ac precibus excipiat, & ut inflammet, ardorem. Celebris concionator ex ordine D. Francisci rogatus, cur ipse tantis populum flammis amoris non succenderet, atque S. Bernardinus, licet hic esset eloquentiâ inferior. Reposuit se carboni nonnihil tantùm calido similem, qui carbones alios succendere nequeat, cùm ipse non ardeat, Bernardinum verò carbonem esse prorsus ignitum & candentem, qui quidquid tetigerit mox inflammet.

Ar-

ardeat itaque Orator, ut ait Oratorum Princeps Tullius, qui alios vult accendere.

Alia 12. Documenta Lege in Horologio Sacerdotali.

§. III.

Praxis formandæ Concionis.

DE ratione formandæ concionis, præclara extat scripta instructio Roberti Bellarmini, postea S. R. E. Cardinalis, quam ob eximia, quæ continet, Documenta, hisce infero. Sic verò habet.

I. Finis Christiani Concionatoris esse debet, docere fideliter, quæ populum oporteat vel deceat scire ex divina doctrina, & simul movere ad virtutes consequendas & vitia fugienda. Quare necesse est, ut qui utiliter concionari desiderat, primùm omnium, sibi præfigat scopum, quo dirigat totam concionem suam & singulas ejus partes: ut exempli gratiâ dicere debet apud se: Evangelium hodiernum hortatur ad pœnitentiam; volo igitur Deo juvante operam dare, ut in animis auditorum, ingenerem desiderium veræ pœnitentiæ, ac propterea colligam rationes, testimonio-

stimonia, exempla, & alia quæ ad hunc finem juvabunt. Pari ratione examinare deberet singulas partes suæ concionis, & videre, an ad finem propositum faciant. Hinc enim multi non modò non utiliter, sed cum periculo animarum suarum concionantur, qui nullum sibi finem proponunt, nisi consumendi unam horam dicendo, aut certè argutis sententiis & varietate rerum ac verborum detinendi Auditores. Isti ut finem verum non habent propositum, ita etiam non assequuntur, licet multùm fatigentur & sudent.

II. Ad docendum, qui est unus ex finibus Concionatoris, non satis est de singulis Evangelii vocibus aliquid dicere, vel ex singulis conceptus, ut vocant, elicere, ut quidam faciunt, qui non verbum Dei, sed verba prædicant: sed necesse est verum, germanum & literalem sensum eruerere, & inde dogmata fidei confirmare vel præcepta vivendi tradere, ac breviter, id docere, quod Spiritus S. per illa verba doceri voluit; id enim verè est populum pascere, & instruere verbo Dei,

III.

III. Ad movendum ad studium virtutum, qui est alter finis Concionatoris, non satis est irasci in peccatores & vociferari: inanes enim clamores terrent aliquando simpliciores, sed ridentur à Sapientioribus, & certè in neutris solidum fructum operantur. Itaque oporteret veris rationibus, quæ ducuntur à testimoniis divinis, à causis, & effectis rerum, de quibus agitur, ab exemplis & appositis similitudinibus convincere primùm mentes Auditorum, ut fateri cogantur ita esse vivendum, ut Concionator dicit; ac tum demum verborum copiâ & efficaciam sententiarum, & variis exclamationibus impellendo sunt, ut velint serîò id, quod velle se debere cognoverunt.

IV. Tria sunt necessaria ad fines prædictos consequendos, Zelus Dei sive fervoris ac spiritûs vehementia, Sapientia, & Eloquentia. Quæ tria significata sunt linguis igneis, quæ super Apostolos apparuerunt, cùm à Deo creati sunt primi Evangelici Prædicatores. Ardor ignis zelum, splendor sapientiam, forma linguæ eloquentiam designabat. Eloquentia sine
cha-

charitate & sapientia est cymbalum tinniens & inanis garrulitas : Sapientia & eloquentia sine charitate res est planè humana, & mortua : charitas sine sapientia & eloquentia est instar viri fortis sed inermis.

V. Ad zelum seu spiritum hauriendum, cui potissimum studere debet Christianus Orator, nihil prodest magis, quàm oratio ad DEUM assidua, rerum cœlestium continua & serua cogitatio & librorum spiritualium, ac eorum potissimum, qui vitas Sanctorum continent, pervolutatio.

VI. Ad sapientiam Concionatori necessariam tria requiruntur. 1. Cognitio Scripturarum, & ideo deberet Ecclesiastes quotidie aliquid legere ex Divina Scriptura, ut eam sibi faceret familiarem valde, & simul adhibere commentaria Patrum. Qui autem sint optimi Scripture Interpretes, ex meo catalogo peti possunt. Ex recentioribus Cornelius Jansenius & Adamus Salsbout excellere mihi videntur. 2. Requiritur notitia dogmatum Ecclesiasticorum, in quo genere tutissima

tissima est doctrina S. Theologiæ & Catechismi Tridentini. Neq; rectè faciunt, qui populo opiniones Doctorum de dogmatibus proponunt; neque enim parum esset, si populus, quæ certa sunt, planè intelligere & retinere posset. 3. Exigitur vera eruditio, ut habeat concionator exemplorum, similitudinum, testimoniorum & rationum copiam, ad quam rem valde conducunt, Digressiones S. Joannis Chrysostomi in Epist. B. Pauli. Et sermones ejusdem ad populum Antiochenum Sermones S. Basilii de jejuniis & seq. Tractatus S. Augustini in psalmos & sermones ejusdem de verbis Domini & de verbis Apostoli: Dialogi S. Gregorii; Historiæ Ecclesiasticæ & vitæ Sanctorum fideliter scriptæ ab Athanasio, Hieronymo, Sulpitio, Palladio Theodoretto, Beda & aliis.

VII. Ad eloquentiam Christianam, imò ad omnem veram eloquentiam, requiritur, ut emendet ac poliat, sed non destruat aut corrumpat naturam. Atque in hac re peccari potissimum solet. Debet ars emendare naturam, quia nonnulli in-

ter-

terdum vel educatione, vel pravâ consuetudine, vitiosè loquuntur & agunt; ut cùm verbis utuntur impropriis, vel minùs honestis, vel phrasibus nimis levibus aut obscuris: & cùm caput indecorè movent, aut solâ sinistrâ manu gestum faciunt, aut aliter peccant in agendo; quæ vitia facile observatione notari & caveri possunt & debent. Sed rursus ut dixi, debet ars non destruere naturam; & si peccata aliqua toleranda sint, minus malum est non emendari, quàm corrumpi naturam. Destruunt naturam, qui dum concionantur, vel sono vocis utuntur insolito, ut non tam loqui, quàm librum aliquem legere, aut etiam canere videantur: aut verbis utuntur poëticis, aut jam antiquatis, aut nimium affectatis, vel certè phrasibus ita concinnis, ut omnes intelligant eum multùm laborasse in componenda oratione. Ista enim detrahunt Concionatori omnem penè authoritatem, cùm animi vani & secularis manifesta signa sint.

VIII. Si quis autem hoc vitium fugere velit, cogitare debet se (licet ex superiore loco ad multos) tamen cum homini-

L

bus

bus locuturum, & cum eis ita acturum, ac si seorsum cum singulis ageret. Qui enim cum uno aliquo loquitur, ut ei aliquid persuadeat, certè non utitur initio multis concisis, aut congerie epithetorum, aut phrasi poëticâ, nec magnâ corporis commotione, nec voce inusitatâ; sed planè more humano, primùm quieto corpore, voce moderata & verbis simplicibus. Deinde si opus sit contendere, vel hortari, vel reprehendere, paulatim assurgit, vocem attollit, multiplicat verba, agit corpus, exclamat, ut mutationes vocis & verborum congeriem, ac totius commotionem corporis pariat affectus, non affectatio vel artificium. Hoc solum interesse deberet, inter orationem Concionatoris ad populum, & familiarem colloquutionem unius ad alterum, quòd Concionatori ut commodè exaudiatur, est altiùs loquendum, etiam graviùs & magis consideratè: quia gravius malum est, coram multis peccare, quàm coram uno, & quia ut quidam ait multitudo honorabilis. Hæc Bellarminus.

*Cuius præclaram concionandi metho-
dum utinam nonnulli moderni temporis
Ecclesiastæ exactius observarent, præser-
tim quoad zelum, orationem, & rerum cæ-
lestium atq; æternarum contemplationem,
profectò alia foret Ecclesiæ facies.*

§. IV.

*Cur ex tot Concionibus, tam exiguus
referatur fructus?*

LAudatus antè Bellarminus de ascen-
sione mentis in Deum gradu 6. Cau-
sam exigui fructûs tot Concionatorum, in
defectum zeli; charitatis & ignis refun-
dit.

Per quadragesimam, inquit, in magnis
urbibus quotidie, viginti, triginta, aut
quadraginta Oratores declamant, & ta-
men peractâ quadragesimâ, nulla ferè
mutatio in moribus civitatis apparet;
eadem vitia, eadem peccata, eadem fri-
giditas, eadem dissolutio cernitur. Ego
nullam invenio causam, nisi quia ut
plurimum conciones eruditæ, & elegan-
tes & floridæ funduntur; sed deest anima,
deest vita, deest ignis, breviter, magna

illa charitas deest, quæ sola potest dicentium verba animare, & corda audientium inflammare & commutare. Neque hoc dico, quod desit multis Prædicatoribus contentio vocis, & motus totius corporis; nam etiam bombardæ sine pila ferrea magnum sonitum edunt, sed absque fructu; quod desideratur, hoc est, ut præferant magnum affectum erga Deum & animarum salutem, eumque non simulatum, sed verum, non extortum, sed quasi naturaliter ex fonte cordis manantem.

S. Petrus artem dicendi non noverat, solius naviculæ regendæ, retiúmque reficiendorum & jaciendorum peritus erat: sed ubi Spiritus S. in linguis igneis super eum descendit, & charitate ardentissimâ eum replevit, cœpit continuò in media Urbe Hierosolyma, ita potenter, ita ardentè loqui, ut uno sermone multa hominum millia ad pœnitentiam fidemque converteret. Act. 2. Neque tamen legitur in concionibus suis magna vociferatione usus, aut totius corporis commotione fatigatus.

De S. Francisco refert S. Bonaventura, eum nec valde eruditum fuisse, neque Rhetoricæ operam dedisse, & tamen cum ad populum conciones haberet, audiri solitum ut Angelum de cælo c. 2. vitæ. Verbum ejus erat velut ignis ardens penetrans intima cordis & ut narratur in Chronicis ordinis Minorum c. 30. Cum aliquando post prandium ex improvise paucis verbis ad populum locutus esset, tanta facta est in toto populo commotio ad penitentiam, ut videretur illa ipsa dies, feria sexta parasceves Domini fuisse. Unde ex paucis verbis tanta commotio? tantus fructus? ex eo videlicet, quod Sanctus ille Concionator esset, quasi carbo ignitus & verbum ejus ut facula ardens, ut de Elia scriptum reliquit Ecclesiasticus c. 48.

Habemus scriptos sermones S. Vincentii, S. Bernardini & aliorum quorundam Sanctorum, quos vix dignantur aliqui legere ob nimiam simplicitatem verborum; & tamen scimus ab illorum concionibus multa hominum millia ad Deum conversa, & ipsos incredibili concursu & attentione semper fuisse auditos, quia vi-

delicet verba ipsa simplicia à pectoribus
 ignitis & scintillantibus prodibant. Ha-
 ctenus Bellarminus. Hæc igitur causa est,
 cur ex innumeris concionibus etiam mo-
 derno tempore tam exiguus fructus re-
 portetur. Deest enim 1. virtus, deest
 perfectio, deest sanctitas, deest zelus &
 charitas concionum vita & anima primo-
 rum Patrum nostrorum. Deest 2. oratio
 consideratio & meditatio, quâ zelus &
 charitas, ac fructus à DEO obtineatur.
 P. Benedictus Palmius celeberrimus è So-
 cietate nostra in Italia & Sicilia Concio-
 nator, nunquam nisi præmissâ multarum
 horarum oratione & non rarò tam copio-
 sa lacrymarum profusione, ut pavimen-
 tum, ubi oraverat, ad faceret, cathedram
 conscendebat; unde oriebatur, (quem-
 admodum Bibliotheca Scriptorum Socie-
 tatis refert) ut concionandi modum, quem
 à P. Laynio, primisque Societatis Patri-
 bus didicerat, è Sacris Scripturis & sancto-
 rum Patrum solida doctrina ad extirpanda
 vitia, inferendas virtutes, morumq; emen-
 dationem, retinens, tantâ energiâ, pietate,
 zelo, ardore animi, Romæ, Mediolani,
 Ve-

Venetiis, Genuæ, ad populum dixerit, ut omnes in admirationem raperet, & quocunque vellet impelleret. Imo cum summa efficacia & animorum commotione dicenti, aliquando acclamatum fuerit: Beatus venter qui te portavit! Et in hac Provincia nostra P. Rosenthal, quanto ardore, & fructu Colonix in templo nostro peroravit? non verborum phaleris aut rebus exquisitè raris & variis, conciones faciens, sed sacræ Scripturæ & SS. Patrum sententiis corda movens; (ut conciones impressæ testantur, quas vix aliqui dignantur inspicere). Ignem verò illum & zeli fervorem unde hausit, nisi ex diuturna oratione & quatuor horarum, dictionem præcedentium, ante Venerabile Sacramentum, flexis genibus peractâ meditatione?

Concionandum igitur, ex spiritu, ex spiritu, ex spiritu, ut ajebat S. Theresia: Jussit Christus Apostolos suos prædicare non curiosa, non inutilia, sed regnum Dei, & pœnitentiam, non in sapientia verbi & sublimitate sermonis, ut non evacuetur crux Christi; non enim (ait Apostolus)

nosmetipsos prædicamus sed Jesum Christum Dominum nostrum 2. ad Cor. 4. c. Scilicet ex Spiritu zeli, & charitatis Dei & proximi. Deinde plus temporis impendendum orationi & meditationi, pro hoc Spiritu obtinendo, quàm comparandis flosculis, & rebus raris, quibus conciones farciendo delectemur potiùs quam moveamus. Ita fiet ut peccatores ex concionibus, revertantur percutientes pectora sua, ac mores distortos corrigant.

S. V.

De defectibus Concionatori in concione vitandis.

PRæter assignatos duodenos in Horologio sacerdotali defectus, sequentes ex P. Lancicio suggestos, Orator cavere studeat.

1. Clamor statim in exordio vitandus,
2. Longa nimis exordia cavenda.
3. Manibus quaterere pulpitem, cordatis Auditoribus molestum est.
4. Manus complodendo sonum ciere, ingratum est.
5. Citare pro confirmatione Neotericos,

cos, ut Drexelium, de Ponte, Authoritatem apud populum sufficientem non habet.

6. Spuere in suggestu, excreare versus illam partem, quâ asservatur Venerabile, irreverens est.

7. Ante inchoatam concionem in suggestu, strophio nares emungere, indecorum est.

8. Ordinariè in citatione Patrum, exprimere tomum, librum, caput, paragraphum, versum, rem affectatam sapit & memoriæ ostentationem, nisi fiat ad fidem confirmandam in re, quæ difficulter creditur. In citanda Scriptura satis est Librum & caput citare omisso versu.

9. Excedere horæ spatium, vitium est; non explere semihoram, noxium, quia populus assuescit.

10. Ita proferenda verba singula, ut etiam extreme syllabæ intelligantur, nullæ absorbeantur. Atque ut meliùs percipiantur, crebrò facies vertenda ad Auditorium frequentius, subinde tamen etiam ad latus ubi pauciores existunt, & non tam diu.